

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

http://republika.pl/niva_bielastok/
niva_bielastok@poczta.onet.pl
niva_bielastok@skrzynka.pl

№ 20 (2401) Год XLVII

Беласток 19 мая 2002 г.

Цана 2,00 зл.

Штурм на самаўрад

Мацей ХАЛАДОЎСКИ

Заснаваўся ў Беластоку Форум нацыянальных меншасцей. Яго мэта — удзел і перамога ў асенніх самаўрадавых выбарах. У склад Форума ўвайшлі прадстаўнікі Праваслаўнага цэнтра „Элеос”, усіх праваслаўных брацтваў, БГКТ, Беларускага Саюза ў РП, заснаванага нядаўна Беларускага самаўрадавага форуму, Саюза ўкраінцаў Падляшша. На чале форуму стаіць Марк Масальскі, радны беластоцкай Гарадское рады (кола праваслаўных), кіруючы працамі „Элеоса”. Члены Форума запрапануюць сваіх кандыдатаў у выбарах у ваяводскі сеймік, павятовыя і гмінныя рады. Не выключаюць паставіць уласных кандыдатаў таксама ў эвентуальных непасрэдных выбарах прэзідэнтаў, бурмістраў і вайтаў. Намерваюцца прамаваць тых, хто ў сваім асяроддзі цешыцца найбольшым аўтарытэтам.

— Найважнейшае, каб мы станавілі адну сілу, — запэўнівае Марк Масальскі. — Справа не ў тым, каб кіраваць „жондзіць”, але каб мець уплыў на рашэнні.

— Форум ствараюць тыя, каго яднае праваслаўе, — сказаў Ян Сычэўскі, старшыня Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

— Наш лёс у рашучай меры залежыць ад самаўрада, — падкрэслівае Яўген Вапа, старшыня Беларускага Саюза ў РП.

На працягу найбліжэйшых тыдняў вырашыцца, хто знойдзецца на спісках ФНМ. Пакуль не акрэслены парытэты, якія будуць рашаць пра выбар прадстаўнікоў з кожнай арганізацыі.

На колькі мандатаў разлічвае ФНМ у ваяводскім сейміку (найвышэйшай уладзе ў рэгіёне) і іншых структурах мясцовага самаўрада, падпісанты Форуму яшчэ не выказваюцца.

— На падлікі, рахаванне, матэматыку яшчэ зарана. Яшчэ ж невядома, які будзе кшталт палажэння аб выбарах, — сцвярджае Яўген Вапа.

— Найменш будзем аспіраваць у выбарах у гмінах. Будзем, аднак, уключацца там, дзе ўзнікнуць два камітэты. Справа ў тым, каб ішлі мы як адна сіла, — у гэтым упэўнены М. Масальскі.

Яшчэ невядома, ці Форум не ўвойдзе ў склад якойсьці кааліцыі. Найбліжэй яе патэнцыяльнаму электарату да СЛД (найбольш пэўна, што ў шмат якіх выпадках Саюз заснуе кааліцыю з Уніяй працы).

— Мы адкрыты на размову з кожным. Тое, ці пойдзем у выбары ў кааліцыі, залежыць ад таго, ці будзем трактаваны як раўнапраўны партнёр. Калі не, — пойдзем асобна. Мы — партнёр [працяг 2]

Выступае хор з Цетава (Македонія), 1999 г.

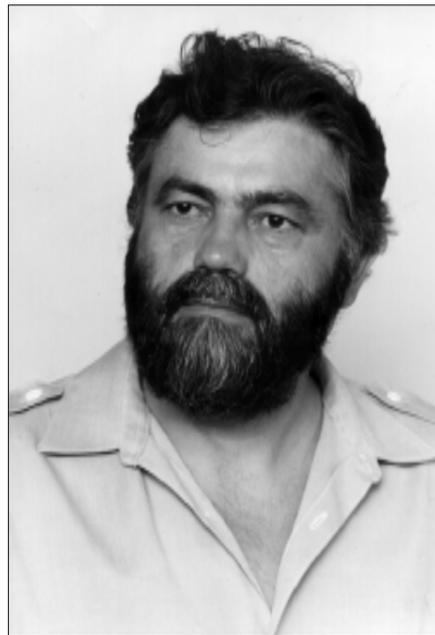
У чым мяне не абвінавачвалі

Размова з дырэктарам Міжнароднага фестывалю царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы Міколам БУШКАМ.

— Раскол стаўся фактам. Калі гэтая размова з’явіцца ў друку, у Гайнаўцы пачнуцца Міжнародныя дні царкоўнай музыкі, а тыдзень пазней — XXI Міжнародны фестываль царкоўнай музыкі пад Вашым кіраўніцтвам — без блаславенства мітрапаліта, без доступу да Свята-Троіцкага сабора, без прыхадскіх хораў. Якім тады будзе сёлетні фестываль?

— Думаю, што гэта крышку інакш. Гэта два розныя мерапрыемствы. Царкоўныя дзеячы пры дапамозе бурмістра і старасты ладзяць новае мерапрыемства, у якім выступаць перад усім прыхадскія і некалькі свецкіх выключна праваслаўных хораў. Мы арганізуем XXI Фестываль, адкрыты для ўсіх. Дні, арганізаваныя выпрацаванымі намі на працягу 20 гадоў метадамі і па нашым узору, з’яўляюцца відавочным плагіятам, паколькі ні мы, ні Рада фестывалю не пагадзіліся падпарадкаваць Міжнародны фестываль Яго Блажэнству Мітрапаліту. Ён робіць свой Фестываль, а прытым робіцца ўсё, каб нашага не было. Мы таксама лічым, што такога мерапрыемства нельга падпарадкаваць ні бурмістру, ні старасту, г.зн. ніякім палітыкам. Арганізаваны свецкімі арганізатарамі Фестываль павінен быць незалежны.

Арганізацыю XXI Міжнароднага Фестывалю малітоўна падтрымлівае Усяленскі Канстанцінопальскі Патрыярх, які яшчэ ў мінулым годзе прыслаў сваё бласлаўленне.

Мы таксама надалей просім бласлаўлення — малітоўнай падтрымкі ў Мітрапаліта Савы і Яго згоды на тое, каб наняць за грошы Сабор для правядзення конкурсу і гала-канцэрта. Просяць таксама сотні гайнавян, якія будавалі сабор. Яны проста пытаюць, як можна забараніць царкву людзям, якія славяць Бога. Дзе тут талерантнасць, экуменія і любоў да бліжняга? Людзі гавораць, што царква не з’яўляецца ўласнасцю ні святароў, ні Мітрапаліта.

А сёлетні Фестываль будзе такі, як апошнімі гадамі. Адбудзецца ён у днях 28 мая — 2 чэрвеня 2002 г. Праўда, без прыхадскіх хораў з Польшчы, якім забаранілі ўдзелу, але адкрыты для ўсіх. [працяг 3]

Кампраметацыя 3

Фестывалем царкоўнай музыкі цікавіліся католікі, польская інтэлігенцыя, было чым нашаму люду ганарыцца, што яны яшчэ праваслаўныя. Несумненна была атмасфера святочнасці, а сёння атрымалася атмасфера скандалу. Імпрэзы, арганізаваныя дзеля таго, каб праслаўляць Бога, сталі прычынай антыхрысціянскіх паводзін, сварак, дэманстрацыі нянавісці, хлусні і крайнай крывадушнасці.

Чыстасць сумлення 4

Усё ж, на рынку польскіх медыяў дамінуе схема „адзін амбасадар, адзін ксёндз, адзін палітык”. Такое схемы спрабуе трымацца і беластоцкі асяродак публічнага тэлебачання. Яго рэдактары працуюць на захаванне раўнавагі паміж каталіцкай і праваслаўнай тэматыкай і прапорцыі ў дазіраванні беларускай тэматыкі.

Купалаў боль... 5

Вядома, што Купала не прыняў Кастрычніцкую рэвалюцыю 1917 года. Ён марыў аб рэвалюцыі нацыянальнай. Аб гэтым яго творы перыяду 1918-1922 гадоў. Аб гэтым прамова паэта на 15-я ўгодкі ягонай літаратурнай творчасці: „З квяцістымі сонечнымі думкамі, зь нязломнай верай у лепшую долю й волю, пойдзем усё наперад і наперад пад сьвятым сьцягам вольнай Беларусі”.

У сябе ў Меляшках 9

Усе рыхтуюцца да Вялікадня. Цёткі і бабулі падмятаюць тратуары, вырываюць зялёнае са шчылін паміж пліткамі. Валодзя Пятэльскі брые свой хударлявы твар. Усміхаецца да люстэрка:

— Мой тата казаў: дзе як дзе, але ў нас у Меляшках польскае не закарэніцца! Усё тут наша.

Пачатак вайны 10

Пачатку нямецка-савецкай вайны я не ўсведамляў. Яе першыя знакі я пабачыў, калі будучы ў полі прымеціў вялікі чорны дым, які ўзнікаў над Беластокам. Невядома чаму я адразу падумаў пра бацьку, адчуваў яго брак у той жахлівы час і маліўся за яго вяртанне.

Як мадэрнізаваць кацельні? 11

У Гайнаўцы за апошнія гады многія вуглевая кацельні былі пераўтвораны ў цеплавую вузлы і падключаны да гарадской цеплавой сеткі кацельні прадпрыемства „Фурнэл”.

Беларусь — беларусы

Памёр Вінцук Склубоўскі

2 мая г.г. на 92 годзе жыцця памёр былы ваяводскі суддзя і дзеяч БГКТ Вінцук Склубоўскі, а 6 мая адбыліся яго пахавіны на Камунальным могілніку ў Беластоку. Там у Пахавальным доме адбылася жалобная ўрачыстасць, на якую прыбыло толькі 25 чалавек, у гэтым ліку чатырохасабовая дэлегацыя БГКТ у складзе Ян Сычэўскі, Валянціна Ласкевіч, Міхась Хмялеўскі і Уладзімір Юзвюк. Пачаткова адкрытая труна стаяла ў малой зале і тут адбылося асаблівае развітанне з памерлым. Прыбыўшыя на пахаванне, у асноўным яго сябры па пешаходных прагулках, падыходзілі паасобку і сваю руку клалі на Яго халодныя, зложаныя рукі і кожны ў голас або ў думцы мог сказаць развітальнае слова і паглядзець апошні раз на Яго добры твар. Не было цяжкіх удыхаў, не было слёз і рыдання, хаця, напэўна, некаторых сціснула нешта за сэрца і быццам нейкі камень вытвараўся ў гартані. Толькі адна жанчына выцірала горкія слёзы і даўжэй ад усіх стаяла над труною.

— Хто вы Яму прыходзіцеся, — спытаў я.

— Я зусім чужая для яго. Ён многа дапамог мне ў цяжкім сямейным горы і ані грошыка не ўзяў ад мяне, — адказала Дуня Семянюк.

Затым труну перавялі ў вялікую залу і распачалася пахавальная ўрачыстасць. Сумную жалобную музыку парушылі выступленні свецкага цырымоніймайстра і пастара ад суботнікаў, якія гаварылі аб універсальных вартасцях чалавека, спасылаліся на Святое пісанне, але вельмі мала казалі аб багатай дзейнасці пакойніка. Такі прабел мог выправіць старшыня БГКТ Ян Сычэўскі, але ў блізкіх не было такога жадання. Не выступіў прадстаўнік суда, бо дэлегацыя ад гэтай установы не было. Яго асоба ў судзе была прызабытая.

Вінцук Склубоўскі нарадзіўся 31 ліпеня 1911 года на Віленшчыне, у вёсцы Малышкоўшчына Ашмянскага павета. Вучыўся ў Беларускай гімназіі ў Вільні, а пазней у Віленскім універсітэце. Там уключыўся ў левы беларускі студэнцкі рух, быў дзеячам беларускага руху ў Заходняй Беларусі. Сустракаўся часта з Р. Шырмам, М. Танкам, І. Хворастам, В. Груцькам.

Быў галоўным рэдактарам беларускай газеты „Наша воля”, якой першы нумар выйшаў 24 снежня 1935 г. у Вільні. Пакінуў ён выразны след у беларускім руху пры II Рэчы Паспалітай.

За нямецкай акупацыі хаваўся, а пасля быў вывезены на працу ў Нямеччы-

ну. Пасля вызвалення апынуўся на Заходніх землях, працаваў там у судзе і ў 1957 годзе пераехаў у Беласток на працу ў Ваяводскім судзе. Адрозніўся ўключыўся ў дзейнасць Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Разам з Ім мне прыйшлося падрыхтоўваць радыёгутаркі, якія раз у тыдзень перадаваліся па мясцовым радыёвузле. Пачынаючы з 1958 года Ён у рэдакцыі „Нівы” штотыдзень даваў юрыдычныя парады. З парадамі выязджаў Ён таксама ў вясковыя гурткі БГКТ. Яго юрыдычныя парады друкаваліся ў „Ніве” і „Беларускіх календарых”. У гэтых жа выданнях публікаваў Ён шмат гістарычных артыкулаў, звязаных з беларускім даваенным рухам. Адначасова быў актыўным членам навуковага гуртка, які існаваў пры ГП БГКТ.

Вінцук Склубоўскі быў не толькі сумленным суддзёю, але таксама выдатным знаўцам рэлігіі і гісторыі Беларусі.

Мае Ён вялікія заслугі ў дзейнасці БГКТ. Быў шматгадовым членам ГП, членам Прэзідыума ГП, а ў 1966-1969 гадах старшынёю БГКТ.

Многа гадоў прыйшлося мне з Ім супрацоўнічаць у БГКТ. Заўсёды быў ён ініцыятыўны, рашучы, добры і талерантны чалавек. Гэта вялікая постаць у нашым беларускім даваенным і пасляваенным руху.

За сваю дзейнасць быў Ён узнагароджаны шматлікімі медалямі і ордэнамі, у тым ліку Афіцэрскім крыжам Адраджэння Польшчы.

Міхась Хмялеўскі

Сумесны сплаў на байдарках па канале

Аўгустоўскі канал пакрысе ажывае. Паводле інфармацыі, якая была агучана падчас афіцыйнага візіту ў Гродна падляскага ваяводы Марка Стшалінскага, беларускую частку канала збіраюцца перадаць у ведамства Кіравання справамі прэзідэнта і пачаць рэканструкцыю. Але гэта не такая блізкая перспектыва. Турысты-воднікі з Гродна і Беластока не сталі чакаць рэкан-

струкцыі, а арганізавалі сумесны сплаў на байдарках па канале ад беларуска-польскай мяжы да самага Нёмана.

Імпрэза атрымалася на славу. І адпачылі, і пасябравалі, і пра наступныя сумесныя водныя паходы дамовіліся. Усяго ў сплаве па Аўгустоўскім канале ўзяло ўдзел каля 70 чалавек.

Пётр Юрэвіч
„Биржа информации”, 9.05.2002 г.

З беларускага друку

Пра тое ды сёе

Партнёрства

Бясспрэчным лідэрам сярод галоўных знешнеэканамічных партнёраў Беларусі па-ранейшаму застаецца Расія. Гандлёвы абарот з усходняй суседкай летась склаў 9,19 млрд. долараў ЗША. На другім месцы Германія — каля 830 мільёнаў долараў. І з Германіяй і з Расіяй Беларусь мае адмоўнае сальда гандлёвага балансу. Украіна — трэці партнёр як па агульнаму абароту, так і па экспартных і імпортных адносінах. Прычым памер экспарту значна перавышае аб’ём імпарту. Тое ж можна сказаць пра Польшчу і Літву, якія займаюць адпаведна пятае і шостае месцы па ўзроўню агульнага абароту.

Прагнозы

На Зямлі пасля працяглага, з XIII па XVIII стагоддзе пахаладання назіралася пацяпленне клімату — яно завяршылася ў 1875 годзе. Апошняе пацяпленне пачалося ў 1933 годзе і працягнецца да 2048 года. Сёлетняе лета чакаецца цёплым. Больш таго, ужо не будзе, як летась, вялікай розніцы паміж сярэдняй тэмпературай паветра ўдзень і ўначы. Збожжавыя дадучь сярэдні ўраджай, а вась вясень будзе ранняя.

Радзівілы

Да нашых дзён ходзяць легенды пра мастацкае багацце Радзівілаў, якое знікла з Нясвіжскага палаца. А вось сапраўдная радзівілаўская спадчына — унікальная калекцыя знакамітай Бібліятэкі Нясвіжскай ардынацыі Радзівілаў — апынулася ў 1940 годзе ў бібліятэцы Акадэміі навук Беларусі. Цяпер гэты кніжны збор — адна з найбольш каштоўных калекцый фондаў бібліятэкі Акадэміі навук.

Кампазітары

Сёння ў Саюзе кампазітараў Беларусі 125 чалавек. Цікава, што некаторыя з іх — чалавек пятнаццаць, па словах старшыні Ігара Лучанка, жывуць за межамі — ў Расіі, Германіі, ЗША, нават у Мексіцы. Але, кажучь, цэняць сваю прыналежнасць да арганізацыі, дзе па-

мятаюць пра іх, ды і пра карані свае ўзгадваюць.

Скачок

Усё адбывалася, як у „крутым” кіно, але гэта была гродзенская рэчаіснасць — угон „Жыгулёў”, пошук аўтазлодзея, план „Перахват”, пагоня. Развязка на Румлёўскім мосце, дзе ў выніку сутыкнення спыніліся і „Жыгулі”, і міліцэйскі „УАЗ”. Тут угоншчык пакідае легкавік, кідаецца да поручня моста і... сігае ўніз, у Нёман. Да вады ён не даскочыў, апынуўся на зямлі. Жывы! Нават не страціў прытомнасці. А падаў з 20-метровай вышыні.

Музей

У Ганцавічах у 2000 годзе пры раённым метадычным цэнтры аддзела культуры з’явіўся надзвычай цікавы „музей алкаголю”. У яго экспазіцыі больш за 600 пляшак вядомых і не вельмі вядомых марак гарэлкі, віна, лікёраў, брэндзі. Арыгінальнасць назваў і дызайн на любы густ. А праз колькі крокаў ад „багацыя выбару” шыльды з няўмольнымі дыягназамі „інфаркт”, „язва”, „рак” або „ныркавая гіпертанія”. Выснова тут напрошваецца нібыта натуральна: за небяспечныя захапленні давядзецца плаціць уласным здароўем.

Пароды

Калі ў вас бяссонніца, не ўжывайце шакаладу, кавы, гарбаты менш чым за восем гадзін да адыходу да сну.

Замежка

62-гадовы румынскі пенсіянер пазваніў у службу „секс па тэлефоне” і, пакуль шыкоўная бландзінка расказвала яму, якім чынам яна яго кахае, заснуў. Праз некалькі дзён яму па пошце прыйшоў рахунак на суму эквівалентную 950 англійскім фунтам. Прыкладна столькі складае гадавая пенсія ў Румыніі. Пенсіянер адмовіўся плаціць нават у судзе. Заявіў ён, што ў яго няма такіх грошай, а па-другое, эратычны сеанс аказаўся сумным.

Перацярога

Не верце рэкламе!

Вычытаў Рыгор Лясун

ЭМІГРАНТ

Месячнік беларускай палітычнай эміграцыі ў Польшчы

Месячнік беларускай эміграцыі

У Беластоку ў канцы красавіка пабачыў свет першы нумар „Эмігранта” — месячніка беларускай палітычнай эміграцыі. Яго выдаўцом з’яўляецца Зьвяз беларускіх палітычных уцекачоў у Польшчы.

Ва ўступным слове старшыня Зьвязу Ясь Абадоўскі (ён заадно і галоўны рэдактар выдання) набліжае чытачам прычыны ўзнікнення і мэты дзейнасці ЗБПУуП. „Зараз Зьвяз аб’ядноўвае каля трыццаці чалавек, — чытаем. — Асноўнымі мэтамі дзейнасці арганізацыі ёсць юрыдычная, інфармацыйная, псіхалагічная і іншыя віды дапамогі для асобаў, якія звярнуліся да ўладаў Польшчы з просьбай палітычнага прытулку і для тых, хто атрымаў статус уцекача ў гэтай краіне. Таму важным накірункам

нашай працы стала спрыянне ў адаптацыі ў суседняй дзяржаве беларускіх палітычных эмігрантаў”. З гэтай мэтай на двух старонках пад рубрыкай „Юрыдычная кансультацыя” друкуюцца каментараваныя прававыя акты, веданне якіх можа дапамагчы асобам, якія стараюцца атрымаць статус уцекача ў Польшчы.

Арача гэтага друкуюцца матэрыялы аб праследзе журналістаў гродзенскай „Пагоні”, перыпетэях Андрэя Жукаўца з беластоцкім судом, акцыях апазіцыйных арганізацый у Беларусі, гадавіне чарнобыльскай аварыі і поглядзе студэнтаў і навукоўцаў на знешнюю палітыку Беларусі. Месячнік „Эмігрант” выходзіць на васьмі старонках фармату А-4. (вл)

Штурм...

[1 — працяг]

сур’ёзны. Для прыкладу, у нас наймацнейшае кола (у сем асоб) у беластоцкай Гарадскай радзе, — сцвярджае М. Ма-

сальскі. Прадказвае ён на найбліжэйшы час магчымыя кааліцыйныя размовы з групоўкамі ад „лявіцы” па „правіцу”.

— Будучь яны нялёгка, бо наша асяроддзе — вельмі разнароднае, — дадае старшыня.

Мацей Халадоўскі

У чым мяне не абвінавачвалі

[1 працяг]

Будуць царкоўныя хоры з-за мяжы, але таксама хоры, у якіх спяваюць каталікі, пратэстанты, свецкія хоры з Польшчы і адзінаццаці краін свету: Арменія, Балгарыя, Беларусь, Боснія і Герцагавіна, Індыя, Літвы, Македонія, Расія, Украіна, Фінляндыя і Эстонія.

Канчатковую формулу пакажа сам Фэстываль, таму што многія хоры мусяць пераадолець аграмадныя фінансавыя, арганізацыйныя, візавыя і іншыя складанасці. Адкрыццё Фэстывалю (28 мая 2002 г.), конкурсная частка і першы гала-канцэрт адбудуцца ў Гайнаўцы. Праз чатыры дні царкоўнай музыкой любаватца будуць беластачане — 29, 31 мая і 1 чэрвеня бясплатна ў аўдыторыі палаца Браніцкіх і 2 чэрвеня за білетамі (купіць іх можна ў Беластоцкай філармоніі і Ваяводскім доме культуры) у Беластоцкай філармоніі ў час гала-канцэрта. Канцэртам 30 мая задаволім жыхароў Глівіц, 31 мая — Варшавы, а 29, 30 і 31 мая — кракавян.

— *У расколе абвінавачваюць Вас. Стараста Гайнаўскага павеата сказаў „Часопісу”, што Вы зрабілі ўсё магчымае, каб Рада фэстывалю спыніла сваё існаванне. Чаму Вы не хацелі супрацоўнічаць з Радай і ці гэта было сапраўднай прычынай расколу? Калі не, дык тады што?*

— У чым мяне пры арганізацыі Фэстывалю на працягу 20 гадоў не абвінавачвалі. У 1983 годзе — сакратар партыі ў контррэвалюцыйнай дзейнасці, у 1986 — у спекуляцыі (на 2 дні да Фэстывалю прыйшлося начаваць у арышце). У 1990-я гады абвінавачвалі ў тым, што я пасля вайны (калі я толькі што нарадзіўся) далучаў Беласточчыну да Беларусі. Былі таксама страшныя пагрозы маёй сям’і. Цяпер у раскольніцтве абвінавачваюць мяне людзі, якія якраз многа зрабілі для ўзнікнення склаўшайся сітуацыі. Стараста гаворыць няпраўду. У „Часопісе” гэта нічога ў параўнанні з хлуснёй, якую выказвае ў інтэрв’ю ў мясячніку „Przeгляд Prawosławny”.

Праўда абсалютна другая. Якраз я зрабіў усё, чаго хацела Рада. Мы згадзіліся на існаванне Рады, бо патрабавалі гэтага Мітрапаліт. Мела яна магчымасць аб усім рашаць і ўсё кантраляваць і прытым не несці ніякай адказнасці. Мы выконвалі ўсё яе загады.

Рада спыніла сваю дзейнасць пасля таго, як Мітрапаліт стварыў Арганіза-

цыйны камітэт Дзён царкоўнай музыкі, у які паклікаў 4 асобы з Рады фэстывалю (2 святароў, старасту і бурмістра, які ўзначальваў у гэты момант Раду). Мы якраз устрымаліся ад голасу, калі галасавалі за яе роспуск. Думаю, што Рада ў той момант была ўжо непатрэбная тым, што яе стваралі.

31 студзеня 2001 г. мне ўдалося сустрэцца з Яго Блажэнствам Мітрапалітам Савам. Мы абмеркавалі ўсе фэстывальныя справы і высветлілі ўсе сумненні. Я прыняў усе патрабаванні Царквы. Пацвердзілі гэта нават пісьмова. На жаль, пасля некалькіх дзён бурмістр, стараста і а. Негярэвіч гэтую дамову дзейсна заблакіравалі. Да гэтай пары мне не ўдалося (хаця я мнагакратна прасіў) сустрэцца з Уладыкам, каб хаця даведацца, чаму так сталася. Гэта давяло да сёлетняй сітуацыі. Галоўнай прычыны я не ведаю. Хаця калі невядома ў чым справа, то, мабыць, яна ў грашах, а дакладней у тым хто мае распараджацца фэстывальным бюджэтам.

— *Арганізатары альтэрнатыўных Дзён ставяць Вам у заклад камерцыялізацыю Фэстывалю (касеты, кампакт-дыскі, тэлетрансляцыі) і дапусканне да рэпертуару твораў чужых праваслаўнай традыцыі. Наколькі яны сапраўдныя?*

— Гэта чарговая недарэчнасць. Галоўнай мэтай Фэстываю была папулярызацыя царкоўнай музыкі. Цэлы свет робіць гэта шляхам выдавання касет, кампакт-дыскаў і (калі ўдасца) тэлетрансляцыі. Дарэчы, першай справай, якую перанялі арганізатары Дзён — гэта тэлетрансляцыя, а таксама грошы з крыніц, якія былі даўно выпрацаваны намі. Думаю, што між іншым і таму не ўпускаюць наш Фэстываль у царкву, каб тэлебачанне не трансліравала нашае мерапрыемства. Хачу сказаць, што за грошы, якія можна атрымаць ад продажу касет ці нават трансляцыі нельга сарганізаваць Фэстываль. Калі новыя Дні некамерцыйныя, дык нашто арганізатарам грошы.

Лагічным было б, каб пасля такіх закідаў арганізатары Дзён не выпускалі таксама касет і не рабілі трансляцыі. Думаю, аднак, што будзе інакш.

Мы таксама кансультавалі з прадстаўнікамі Царквы рэпертуар, які выконваўся ў час Фэстывалю. Не ведаю, якія творы маюць на ўвазе мае абвінавачанні і колькі творы такіх кампазітараў як Пэндэрэцкі, Тавэнэр ці Твар-

Хор з Нарвы (Эстонія), 1999 г.

доўскі чужыя праваслаўнай традыцыі. А можа гэта творы спявання (на мова, на якой размаўляў Ісус Хрыстос) індусамі — прадстаўнікамі адной з найстарэйшай у свеце Царквы, заснаванай св. Фамой.

У выпадку сучасных кампазітараў можна мець нейкія сумненні, але такую насцярожанасць прад’яўлялі калісь слухачы да кампазітараў, якія цяпер лічацца класікамі царкоўнай музыкі, да Бартнянскага, Чайкоўскага ці Грачанинава.

— *Гайнаўскі дом культуры, які Вы ўзначальваеце, гэта гарадская ўстанова. Вы самі з’яўляецеся намеснікам старшыні Павятовай рады. Ці Ваш Фэстываль пакарыстаецца падтрымкай гарадскога і павятовага бюджэтаў?*

— Так, сапраўды я з’яўляюся намеснікам старшыні Павятовай рады. Але нічога там не значу. Папаў я туды як прадстаўнік Беларускага выбарчага камітэта. Мелі мы таксама свайго прадстаўніка ў Павятовым праўленні. Цяпер, на жаль, не маем. Павеатам абсалютна правіць СЛД. Горадам, можна сказаць, таксама. Бурмістр і стараста здаўна робяць усё, каб Фэстываль пад нашым кіраўніцтвам перастаў існаваць. Яны паставілі недарэчны тэзіс і падтрымліваюць яго, што наш Фэстываль і я (кавалер 2 ордэнаў св. Марыі Магдаліны) выступаем супраць Царквы.

Для іх гэта ўжо выбарчая кампанія. Гайнавян ставяць пад сценкай: ты за кім, за Царквой, ці за Фэстывалем Бушкі? Людзі гэтага баяцца. Адзін шанаваны гайнавянін сказаў: „Што з таго, што Вы маеце рацыю. Але яны маюць уладу”.

Магчыма тады, што пры такім падыходзе мы не пакарыстаемся ні гарад-

скім, ні павятовым бюджэтам. Грошы ад горада ці (ад 3 гадоў) ад павеата былі важнымі, але не рашаючымі пры арганізацыі Фэстывалю. Пра фінансавы бок ніколі не турбаваліся ні бурмістр, ні стараста, ні Рада Фэстывалю. Гэта была праблема арганізатараў.

— *Кіраўнікі горада і павеата не падтрымалі Міжнародны фэстываль царкоўнай музыкі. Якая тады далейшая перспектыва ў Вашага мерапрыемства?*

— Кіраўнікі горада і павеата многа разоў заяўлялі, што ў Аргкамітэце Дзён царкоўнай музыкі апынуліся прыватна і без свайго ведама. Аднак прыватна і службова робяць усё, каб знішчыць наш Фэстываль і нас, як яго арганізатараў. Тут яшчэ адзін кур’ёз. Сваёй дзейнасцю бурмістр выступае супраць суарганізатара Фэстывалю — Гайнаўскага дома культуры, пра які мае службовы абавязак дбаць і яму дапамагаць. Будучыня пакажа як да справы паставяцца іх пераемнікі. Мы даўно заяўлялі, што калі ўлады горада не захочуць, каб МФЦМ існаваў у Гайнаўцы, што ён тут непатрэбны — будзе ён існаваць надалей у іншым горадзе.

Хачу на канец заўважыць яшчэ, што мы не робім нічога новага. Мы робім усё як да гэтай пары. Усё, што прызнае многімі: міністрам культуры, прэзідэнтам РП і на працягу 20 гадоў царкоўнымі ўладамі. І яшчэ адно. Можна забраць наш Фэстываль, можна апаганіць і зацкаваць арганізатараў, але нішто не адбярэ нам таго, што мы зрабілі за 20 гадоў для горада, рэгіёна, краіны і, таксама, для Царквы.

— *Дзякую за размову.*

Гутарыў Віталь ЛУБА
Фота з архіва

Кампраметацыя

Калі пішу гэты фельетон, у сродках масавай інфармацыі і пры дапамозе плакатаў вядзецца інтэнсіўная прапаганда ў падтрымку двух падобных мерапрыемстваў культурна-рэлігійнага характару — Фэстывалю царкоўнай музыкі і Дзён царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы. Ад дваццаці гадоў праводзіўся толькі Фэстываль, які арганізаваў дырэктар Дому культуры ў Гайнаўцы, Мікола Бушко, разам са сваімі супрацоўнікамі і ў супрацоўніцтве з царкоўнай адміністрацыяй. За гэты час Фэстываль дачкакаўся свае легенды, атрымаў ранг найвышэйшай імпрэзы культурнага характару ў Польшчы. За гэтым ішла адпаведная падтрымка з боку Міністэрства культуры і іншых важных дзяр-

жаўных устаноў. Адкрыццё фэстывалю прывягвала журналістаў і палітыкаў, якія звычайна так да праваслаўя, як і царкоўнай музыкі не мелі ніякага дачынення. Аднак хацелі яны паказацца мясцоваму электарату ў прысутнасці праваслаўных іерархаў, таксама зааганізаваных у палітыку як іх каталіцкія канкурэнты.

Праўдападобна прысутнасць палітыкі і вялікіх грошай прывяла да вялікага крызісу гэтай імпрэзы. Дырэктар Дому культуры як арганізатара імпрэзы і папулярызатара царкоўнай музыкі не раз узнагароджвалі так дзяржаўныя, як і царкоўныя ўстановы. Падчас імпрэзы ў лакальных сродках масавай інфармацыі царыў Мікола Бушко, пра якога ў ку-

луарах гаварылася, што ў будучыні, дзякуючы папулярнасці, мог бы заняць прэстыжнае месца ў самаўрадавай адміністрацыі. Але ад двух гадоў да грамадства пачалі наплываць сігналы, што царкоўныя ўлады не адбраюць ужо поўнасцю таго, што ён робіць. У гэтым годзе мітрапаліт Сава адмовіўся даць бласлаўленне Фэстывалю, арганізаванага Міколам Бушкам, а царкоўная адміністрацыя пачала рыхтаваць у Гайнаўцы ў той самы час канкурэнтную імпрэзу — Дні царкоўнай музыкі. Прэзідэнт Кваснеўскі хутка ўзяў патранат над Днямі, так як раней над Фэстывалем, а Міністэрства культуры падзяліла прызначаны сродкі папалам. Лакальныя эсэльдоўскія ўлады ў Гайнаўцы таксама рашуча сталі на баку мітрапаліта, можа ад страху, што Бушко падчас самаўрадавых выбараў мог бы разбурыць існуючы палітычны парадак.

Хаця я і не быў частым госцем Фэстывалю і не надта цікавіўся царкоўным спевам, у якім амаль няма месца на беларускае слова, аднак, у паслявядомае час адчувалася, што нешта важнае адбываецца ў „нашым” асяроддзі. Фэстывалем цікавіліся каталікі, польская інтэлігенцыя, было чым нашаму люду ганаць, што яны яшчэ праваслаўныя. Несумненна была атмасфера святочнасці, а сёння атрымалася атмасфера скандалу. Імпрэзы, арганізаваныя дзеля таго, каб праслаўляць Бога, сталі прычынай антыхрысціянскіх наводзін, сварак, дэманстрацый нянавісці, хлусні і крайняй крывадушнасці. Прыглядаючыся ўсяму гэтаму, часам хочацца крычаць: „Таварышы, ці мусіце акампраметаваць усё, што найважнейшае для гэтага народа”. Толькі каго сярод гэтых палітыканаў цікавіць народ.

Яўген МІРАНОВІЧ

Чыстасць сумлення

Газету або так званую радыёвяшчальную ці тэлевізійную „рамоўку” можна зрабіць паводле ледзь не кулінарнага рэцэпта. Трапіў, вось, у мае рукі мадэльны прыклад зместу аднаго каляровага, шматстаронкавага мясячніка, які паказваецца ў сталіцы (значыць, у Варшаве). У кожным нумары павінен быць: адзін амбасадар, адзін ксёндз, адзін палітык. 2-3 вядомыя постаці з першых старонак газет: акцёры, музыканты, 2-3 менш вядомыя асобы — навукоўцы, лекары, элітарныя мастакі (скульптура, сучасная музыка, балет), адзін матэрыял аб кухні, адзін матэрыял аб шляхце, адзін — аб бібліятэцы, адзін — аб конях, адзін — аб вялікай паруснай лодцы, планерызме (szymbownictwie) etc... Адзін матэрыял аб рэзідэнцыі, падарожжах краёвых і замежных, аўтамабілі з „вышэйшай паліцы”, fitness.

Аднак, некаторыя рэдактары стараюцца гэтыя акрэсленыя канвенцыі (рэцэпты) ламаць. Ну, бо ж як жа ж можна столькі раз гаварыць ці пісаць аб тым жа самым і аднолькава? Так было ў праваслаўную Вербніцу з наймалодшым дзіцёнкам рэгіянальнай тэлевізійнай „тройкі” — інфармацыйнай праграмай „Кур’ер”. Вось матэрыял прысвечаны гэтай... падзеі быў рэалізаваны сярод вунятаў, да таго ж не ў паўднёва-ўсходняй Польшчы, а ў Сілезіі. Аб праваслаўных ледзь успомнілі. Ну, бо колькі ж можна гаварыць пра праваслаўных у Падляшскім?! — меркаваў, пэўна, рэдактар „Кур’ера”.

Усё ж, на рынку польскіх медыяў дамінуе схема „адзін амбасадар, адзін ксёндз, адзін палітык”, і ўсё гэта так, каб кожны герой мог сказаць толькі ж як іншы. Такое схемна спрабуе трымацца і беластоцкі асяродак публічнага тэлебачання. Яго рэдактары працуюць на захаванне раўнавагі паміж каталіцкай і праваслаўнай тэматыкай і прапорцыі ў дазіраванні беларускай тэматыкі. Не бяру пад увагу тут меншасныя праграмы, такія як „Самі пра сябе”, дзе эфірны час паасобных меншасцей акрэслівае лік яе рэпрэзэнтан-

таў (цікава, дарэчы, як гэта будзе пасля перапісу?), але ў штодзённым функцыянаванні на антэне лакальнай станцыі. Прыкладам можа быць тут ранішні „Аб’ектыў”, у пасхальны панядзелак. Адкрывала яго кароткая справаздача са святкавання Вялікадня праваслаўнымі. Зараз жа пасля яе, у столькі ж хвілінах, была паказана справаздача з чарговае каталіцкае пілігрымкі мужчын. І не важны быў ранг суседуючых з сабой падзей. Грунт, каб было пароўну і адно каля аднаго.

Цяжка здзіўляцца такому думанню рознага віду рэдактараў. Прыклад ідзе зверху. Як міністр культуры не ведаў, што зрабіць з сітуацыяй вакол Фестывалю царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы, то і сёлетняму выданню фестывалю Міколы Бушкі, і Днём царкоўнай музыкі з блаславенствам уладыкі Савы, даў пароўну, па 100 тысяч злотых. Падобны прыныцп скарыстаў прэзідэнт Аляксандр Кваснеўскі — узяў пад патранат абодва мерапрыемствы.

Прынцып раўнавагі, уважання спраў асабліва тых, што кранаюць нацыянальныя меншасці з пункту гледжання адказных (займаюцца адказныя пасады) палякаў кіруюцца сваёй логікай: нікога не настроіць супраць сябе. Перастаюць тут быць важнымі мерытарычныя аргументы. Кожны адказны ведае, што аб меншаснях трэба гаварыць публічна, і даваць ім голас. Толькі што, калі трымацца гэтай логікі, то, згодна з даперапіснымі данымі, нашы беларусы павінны мець у тэлебачанні і радыё (справа не ў лакальных станцыях) адпаведна да свайго ліку нейкія тры гадзіны праграмы робленай выключна для іх. Той жа прыныцп „адзін амбасадар, адзін ксёндз, адзін палітык”, ці „ўсім пароўну паводле шматлюднасці” гэта толькі спроба супакойвання большасных сумленняў гэтых адказных. Пасля агульнага перапісу тэма сумлення могуць быць яшчэ чысцейшымі, калі атрымаецца, што такіх, напрыклад, беларусаў, ёсць з дзесяціх, даруйце, на крыж.

Мацей ХАЛАДОЎСКИ

Якая будучыня ў прадпрыемства „Гамех”?

На сесіі Рады Гайнаўскага павета завязалася дыскусія наконт фінансавых цяжкасцей у адным з найбольшых гайнаўскіх прадпрыемстваў — „Гамех”, у якім толькі за 2001 год задоўжана сума пабольшала на 3 мільёны злотых. Стараста Уладзімір Пятрочук, які з’яўляецца старшынёю Наглядальнай рады гэтага прадпрыемства пайнфармаваў, што падляшскі ваявода абвясціў аўкцыён, каб знайсці фірму, якая ацаніла б вартасць прадпрыемства „Гамех”. Гэта неабходнае для прыватызацыі гайнаўскага прадпрыемства. Для ліквідацыі фінансавых складанасцей трэба было б пабольшыць продаж прадуктаў на 60-80%, што з’яўляецца нерэальнай задачай. Ліквідацыя фінансавых цяжкасцей без увадзення да прадпрыемства вонкавага капіталу немагчымая, а прыватызацыя прадпрыемства з удзелам работнікаў не апраўдаецца, паколькі яны не змогуць сабраць патрэбных для развіцця прадпрыемства сродкаў. Самым лепшым для „Гамеху” рашэннем было б стварэнне суполкі з іншым прадпрыемствам. Аднак цяжка будзе

рэалізаваць такую задуму, паколькі прыватныя прадпрыемствы не хочуць уваходзіць у суполкі з прадпрыемствамі з удзелам дзяржавы. Найбольш рэальным вырашэннем з’яўляецца продаж прадпрыемства „Гамех” інвестару, але ўзнікае пытанне колькі працаўнікоў схоча звольніць новы ўладальнік, каб прадукцыя стала для яго рэнтабельнай. Дзейнасць прадпрыемства без прыватызацыі можа спрычыніцца да хуткага яго абанкручвання і пабольшання і так вялікага ў Гайнаўцы беспрацоўя.

Радныя прынялі яшчэ бюджэт Гайнаўскага павета на 2002 год і заслухалі інфармацыю ў справе адкрыцця ў Гайнаўцы аддзялення казначэйскай палаты. Хадайніцтва да гэтай пары не дало паспяховых рэзультатаў, аднак Беластоцкая палата разглядае магчымасць адкрыцця ў Гайнаўцы месца пастаяннага абслугоўвання кліентаў. Улады павета згодзяцца на адкрыццё такога пункта, калі кліенты будуць маглі аформіць у Гайнаўцы ўсе падаткавыя справы.

Аляксей МАРОЗ

Любоў улады да бацькаўшчыны

Ва ўспамінах дачкі І. В. Сталіна, Святланы Алілуевай знаходзім, што пачаткова саноўнікі савецкай улады не атрымоўвалі грошай за сваю працу, аднак жылі, як у выдуманай імі стандартнай фразе аб камунізме: ад кожнага па яго здольнасцях, а кожнаму па яго патрэбе, гэта значыць, што кожны саноўнік савецкай улады атрымоўваў па заказу ўсё, што пажадаў. Трэба было выдаць толькі адпаведны заказ спецыяльным служачым. Яны бралі тавар са спецыяльных магазінаў для саноўнікаў, альбо куплялі за мяжой. Аднак, калі ў горадзе ў магазінах паявіліся ў продажы за грошы нейкія ходкія тавары, а дзеці сем’яў саноўнікаў не мелі за што іх хутка купіць (яны атрымалі б іх праз дзень ці два па заказу, але не зараз жа), яны пачалі вымагаць ад сваіх бацькоў, каб ім урад яшчэ кожны месяц плаціў грошы. І свайго дабіліся. Тады ў Сталіна на пісьменным стала кожны месяц расла куча савецкіх банкнотаў, якія ён не ведаў на што выдаць. Але саноўнікі з сем’ямі іх выдавалі.

Падобная сітуацыя была ў саноўнікаў ПНР. Яны атрымоўвалі невялікі аклад, які быў названы ў „Monitorze Polskim”, але ўсе тавары, якіх яны патрабавалі, прыносілі ім па заказу чыноўнікі са спецыяльных магазінаў па нізкіх цэнах, а акрамя таго мелі службовыя машыны са службовымі шафэрамі і службовай аховай, службовыя кватэры, дачы і магазіны за „жоўтымі фіранкамі”, дзе прадаваліся тавары, якіх не было ў звычайным продажы. За дзяржаўныя грошы будавалі многім саноўнікам вайсковыя дзяржаўныя фірмы прыватныя дамы і дачы (такую меў, напрыклад, былы прэм’ер Пётр Ярашэвіч у Аніне ля Варшавы).

Аднак служачыя павятовах і гмінных улад, а нават дырэктары і кіраўнікі дзяржаўных устаноў не мелі вельмі высокіх акладаў, ні вялікіх магчымасцей, каб дарабіць больш грошай на баку. Хіба, што нелегальна. І таму цвіла карупцыя ў гандлі, у медыцыне, і ў дзяржаўных прадпрыемствах. Прыватная прадпрыемальнасць была ў пялёнках і вялікіх багацеяў амаль не было. А да таго кожны, хто хацеў, мог знайсці сабе працу, за аклад якой можна было скромна пражыць і не быць галодным. Таму не было тады такіх вялікіх несуразмерных розніц у зарплатах, якую бачым сёння.

Тыя, якія бунтавалі рабочых супраць ПНР, якія абяцалі ім пасля знішчэння камунізму „залатыя горы” і другую Японію, зараз пасля заняпаду старога, альбо захапілі долары прысланыя з Захаду на барацьбу супраць партыйнай наменклатуры і дайшоўшы на плячах рабочых да ўлады самі ўзбагаціліся і, давёўшы краіну да беспрацоўя, да арміі бяздомных людзей, а рабочых і сялян да галечы, адышлі на багаты адпачынак, альбо кінуліся ў нячысты бізнес і сталі мільянерамі. Экіпа Кшаклеўскага — Бузка, якая ў 1998 г. дайшла да ўлады праз чатыры гады давяла дзяржаву амаль да фінансавога краху і адышла ў няславе. Іншыя з гэтай экіпы апусцілі патанаючы карабель, стварылі новыя партыі і стаўшы іх лідэрамі ці іх памочнікамі, ці прымкнулі да іх, цяпер занялі даходныя пасады ў Сейме, у партыі ці ў прадпрыемствах, жывуць багата, не думаючы аб ашуканых імі рабочых суднаверфей ці аб былых працаўніках ПГР, якія паступаюць галодных дзецей у школу.

І тыя, з наменклатуры, якія перафарбаваліся на левых сацыялістаў і крытыкавалі і крытыкуюць тых першых, калі дарваліся да ўлады, забылі ўсё, што абяцалі людзям перад выбарамі, вядуць не толькі ліберальную палітыку, але стараюцца захапіць для сябе як найлепшыя пасады і, як мага хутчэй узбагацець коштам свайго электарату, які ім паверыў. Знаючы, што старыя пенсіянеры часта хварэюць, а маюць вельмі нізкія

пенсіі, павышаюць ім цэны на лякарствы і лгуды, што быццам бы ім іх панізілі. Забралі альбо паменшылі льготныя білеты на аўтобусы і цягнікі для калек, ваенных інвалідаў, ветэранаў, дзяржаўных служачых, а нават студэнтаў, а сабе аставілі. Знайшоўшы зручную прычыну — барацьбу з беспрацоўем — забіраюць рабочым і працаўнікам усе іх прывілеі, якіх яны калісь дабіліся за ПНР, змяняючы кодэкс працы, абмяжоўваюць працу пенсіянерам, скарачаюць жанчынам іх мацярынскія водпускі і павялічваюць створаную папярэдніяй экіпай армію бяздомных, высылаючы бедныя сем’і з дзяцямі з іх дзяржаўных ці кааператывных кватэр за немагчымасць заплаціць кватэрную плату. Увялі 20% падатак на грашовыя зберажэнні.

Калі прэзідэнт запрапанавалі паслам Сейма, каб яны дабравольна згадзіліся панізіць свае высокія аклады, усе яны выступілі супраць гэтага. Калісь, калі хацелі панізіць месячную плату членам Савета грашовай палітыкі на чале з Лешкам Бальцаровічам, падняўся страшэнны шум. А аснаўная валавая месячная зарплата Л. Бальцаровіча гэта 18 908 зл. Аднак, калі ўлічыць усе дадаткі, то ён кожны месяц атрымоўвае пасрэдна 38 589 зл. брута. Акрамя таго мае ён службовую машыну. І так ён мае менш чым Ганна Гранкевіч-Вальц, якой кожны месяц плацілі па 44 505 зл. брута. Л. Бальцаровіч сам адмовіўся ад узнагарод, бо іх прызнаваў яму банк пасля рэкамендацыі яго падначаленых. Ён не хацеў быць ад іх залежным. А члены гэтага Савета атрымоўваюць кожны месяц некалькі тысяч долараў. І тады, калі хацелі ім знізіць іх месечны аклад, усе яны востра пратэставалі супраць гэтага і адзін з членаў гэтага Савета, Д. Росаці ў праграме ТВН „Кропка над і” сказаў, што ніхто не любіць, калі абрэзаюць яму зарплату. А зарбак атрымоўвае ён з нашых падаткаў. І якую такую кваліфікацыю ён мае, каб атрымоўваць такі аклад? І то тады, калі многія пенсіянеры, якія працавалі 30-40 год, атрымоўваюць 500 зл. пенсіі ў месяц.

А цяпер паглядзім, якую месячную плату атрымоўвае лідэр СЛД Л. Мілер, прэзідэнт Кваснеўскі і паслы Сейма. Падаю ўсе валавыя сумы іх акладаў (брута). Аснаўная пенсія прэм’ера — 13 144 зл., а з дадаткамі і з дэпутацкай дыэттай — 19 678 зл. Прэзідэнт мае 24 861 зл., а прафесіянальны пасол Сейма — 11 225 зл., а сярэдні валавы месечны зарбак у Польшчы — 2 430 зл. ці 2 012 зл. на рукі, а валавы мінімальны зарбак — 760 зл., а калі возьмуць падатак то астаетца — 659 зл. А цяпер хочучь яго панізіць. Бачым, якая дыспрапорцыя ў заробках паміж саноўнікамі і іншымі працаўнікамі і рабочымі на дзяржаўных пасадах. Да таго прэм’ер і прэзідэнт карыстаюцца службовай кватэрай, харчамі, абслугой і машынай. Л. Мілер яшчэ не перайшоў у службовую кватэру, бо там вядуць рамонт пасля Е. Бузка. Акрамя таго Л. Мілер, як і ўсе паслы Сейма маюць дадатак 9 320 зл. на ўтрыманне пасольскага бюро, аднак з гэтай сумы трэба разлічвацца.

І людзі не мелі б нічога супраць іх месечных акладаў, каб іх прафесіяналізм перакладаўся на кандыцыю дзяржавы і на паляпшэнне быту людзей, калі б не расло беспрацоўе, калі б не павышалі цэн на лякарствы, на газ, на электраэнергію, калі б людзі за месечны зарбак маглі пакрыць кватэрныя і камунальныя платы, і хапіла б на харчы, калі б не павялічвалася армія бяздомных і памяншалася злачынства, калі б выконвалі тое, што абяцалі перад выбарамі. А так у людзей замацаваўся вобраз улады як групы сквапных людзей, дбаючых толькі аб сваіх партыкулярных справах. А любоў улады да бацькаўшчыны, да рабочых, да сялян гэта пустая стандартная фраза, створаная імі для таго, каб ашукаць свой электарат.

Дзмітры ШАТЫЛОВІЧ

У Чаромхаўскай бібліятэцы

У красавіку адзначаўся Сусветны дзень кніжкі. Заглянуў я ў Чаромхаўскую бібліятэку і пацікавіўся станам чытальніцтва. Вось што сказала загадчыца бібліятэкі Марыя Заборская.

— У канцы мінулага года было зарэгістраваных 597 чытачоў. У сярэднім мясячна наведвае нас каля чатырохсот чытачоў. Найбольшую групу складаюць пенсіянеры. Паменшылася колькасць маладых чытачоў, якія чытаюць літаратуру, прадугледжаную школьнай праграмай. Бібліятэкай карыстаецца падтрыманне студэнтаў. Жанчын цікавяць раманы і сенсацыйныя кніжкі, гімназістаў — раманы з серыі „Арлекін”. На вёсцы заняпалі святліцы і кіёскі „Рух”, а разам з імі і чытальныя пункты. Апошнім часам пабольшала зацікаўленне дзіцячымі кніжкамі. Бацькі прыходзяць з малечамі і выбіраюць каларовыя кніжачкі. Наш кнігазбор налічвае каля дваццаці тысяч тамоў, у тым ліку 390 кніжак на рускай і 380 — на беларускай мовах. На ўкраінскай мове не маем ніводнага экзэмпляра.

У час пераліку выявілася, што каля 10 тысяч найменняў мы вымушаны бы-

лі спісаць: гэта былі панішчаныя, не звернуты ці затрачаны экзэмпляры. Бібліятэка павялічвае лік кніжак, дзякуючы прыхільнасці радных. Шматгадовымі чытачамі з’яўляюцца Зофія Тарасюк, Ежы Заборскі, Раман Туркевіч, Багдан Чэкуць, Валянціна Смык (са Ставішчаў), Лявон ды Міраслава Карпінскія з Кузавы, Яніна Хруль (80-гадовая пенсіянерка з Чаромхі), Валянціна Кердалевіч, Янка Найбук ды іншыя.

Па ацэнцы загадчыцы бібліятэкі большасць сучасных выданняў выкананыя тандэтна. Клееныя кніжкі хутка рассыпаюцца, малюнкi ў дзіцячых кніжачках невядома што прадстаўляюць. Дзіцяці трэба паказваць прыгожыя малюнкi. Яно тады асвойваецца з усім, што прыгожае.

— Маю праблему з закупкай беларускай класічнай літаратуры. Калісьці можна было такія кніжкі купіць у Беластоку па вул. Кілінскага. Зараз пункт ліквідавалі. Звярталіся мы з просьбай да дырэктара Ваяводскай бібліятэкі, які абяцаў дапамагчы ў гэтай справе.

Уладзімір СІДАРУК

Якім я быў, такім астаўся

Адгалоска

У „Ніве” ад 28 красавіка г.г. Уладзімір Сідарук трапна напісаў, што ў час перапісу насельніцтва не ўсе будуць пісацца беларусамі. У Ольштыне я таксама чуў, што людзі беларускага паходжання будуць называць сябе палякамі праваслаўнай веры. Такіх будзе многа і ў Беластоку, Бельску, Гайнаўцы і іншых мясцовасцях. А так быць не павінна, бо цудоўна быць іншым сярод палякаў. Калі мяне сустракаюць прафесары з вучэльні, такія як Станіслаў Ланец, Васіль Белаказовіч ці Валянцін Пілат, дык мы па-беларуску з сабою гаворым. І іншыя палякі, сустраўшы мяне, найперш пытаюць, як там Лукашэнка, а затым гутарым пра тое, што ў Беларусі адбываецца; так паразмаўляем і развітаемся. Я ведаю, што нават некаторыя з тых, што чытаюць „Ніву”, будуць пісацца рускімі ці ўкраінцамі, якіх не было на Беласточчыне, пакуль Іван Кірызюк не напутаў. На маю думку, трэба ў „Ніве” пра перапіс насель-

ніцтва пісаць як найбольш, а не змяшчаць рэкламы, як нядаўна: „Zbijamtu se-pu zawodowo”; такіх рэклам маем поўна пад дзвярамі.

На вёсцы цяпер усе маюць кошчыкі на мазуркі, але што гэта за Вялікдзень без капанькі, у якой былі паложаны ўсе харчы. У кошчычак змесціцца цяпер толькі яечка, каўбаска, соль і ўсё. Калісь мая мама выпякала буславую лапу ды булчкі з літарамі „ХВ”; яшчэ цяпер чую іх смак пасля таго, як бацюшка пасвяціў на ўзгорку каля крыжоў у Відаве.

Думаю, што „Ніва” цяпер, перад перапісам, павінна больш усведамляць некаторых беларусаў, кім яны ў сапраўднасці з’яўляюцца. Бо ў гарадах, каб не пашкодзіць кар’еры, будуць пісацца інакш. Я да такіх людзей стаўлюся з агадай, бо мы ніколі не павінны адракацца ад спадчыны нашых продкаў. І трэба адважна сказаць: Я — беларус!

Андрэй ГАУРЫЛЮК

Ці маю права ацэньваць?

Не ведаю, ці маю я права ацэньваць, але вельмі хацелася б гэта зрабіць. Менавіта — выказацца на тэму беларускаці. Апошнім часам (гэта ўжо амаль два гады) жыю тут, на Падляшшы, і, сапраўды, цешуся з гэтага. Жыццё так склалася, што раней я жыў у заходняй Польшчы, амаль каля нямецкай граніцы. І паверце, для беларуса ў Польшчы лепшага месца чымсьці Падляшша няма. Спаткаўся тут з самавітымі людзьмі, адчуваю сябе тут амаль як на Радзіме. Сапраўды, жыць у заходняй Польшчы вельмі было мне цяжка. Не скажу, што людзі там былі злыя, гэта не тое (усюды ёсць розныя), але свядомасць, што Край, дзе нарадзіўся знаходзіцца так далёка прычынілася да таго, што жыць было амаль невыносна. А можа гэта яшчэ і таму, што людзі не разумелі мяне, глядзелі на мяне з іншай перспектывы. А тут, беларусы родныя! Так, я звяртаюся да Вас, якія чытаеце гэтае.

Ведаю, што Вы ёсць скарб, Вы, беларусы, усе, нягледзячы на вашы палітычныя погляды, Вы ёсць самы каханы народ. Не сумуйце, што ў Беларусі цяжка, добра, што не горш. Можна старацца падняць яе, але гэта можна будзе зрабіць толькі тады, калі мы ўсе прабачым сабе (колькі сярод нашага народа нязгоды) і накіруемся разам на адбудову нашай краіны, культуры, традыцый. Хачу, перад усім, звярнуцца да моладзі. Прашу Вас, не забывайцеся пра свае карані, вам нечага саромецца, што Вы, беларусы. Наадварот, трэба гардзіцца тым, што належыце да так лагоднага, добразычлівага народа (адсюль мабыць і назва Белая — чыстая). Вось хіба найбольшы повад да думы. Гэта не матэрыя, багацце, грошы, а вялікая душа, вольны наш скарб, вольны наш найважнейшае. Беларусы, жывіце, не забывайце пра сябе! Жыве каханая Беларусь!

Аляксей ДЗЯДАК

Да 120-годдзя нараджэння Янкі Купалы

Купалаў боль, Купалаў сорам, Купалава трывога...

... адзінае маё прызвание — служыць свайму народу ўсімі сіламі сваёй душы і сэрца.

Я. КУПАЛА

Не, не пасуе да Купалы імя „савецкі паэта”. Ён быў і заўсёды будзе беларускім, народным, нацыянальным песняром-прапокам.

М. ШЧАГЛОЎ (Куліковіч)

Вядома, што Купала не прыняў Кастрычніцкую рэвалюцыю 1917 года. Ён марыў аб рэвалюцыі нацыянальнай. Аб гэтым яго творы перыяду 1918-1922 гадоў. Аб гэтым прамова паэта на 15-я ўгодкі ягонай літаратурнай творчасці (Мінск, 24 чэрвеня 1920 г.): „З квяцістым сонечнымі думкамі, з нязломнай верай у лепшую долю й волю, пойдзем усё наперад і наперад пад сьвятым сьцягам вольнай Беларусі.

Змагайся й стань вольным, Беларускі Народ!”

І з гэтай прамовы, і з вершаў гэтага перыяду выразна акрэсліваецца пазіцыя паэта адносна савецкай улады на Беларусі: „... уважаў яе за чужую й нат варажую для беларускага народу зьяву, прынесеную на Беларусь чужанациянальным расейскім элементам і замацаваную ў ёй штыхамі савецкай арміі”.

З гэтага часу пачалі свой адлік трагічныя старонкі біяграфіі паэта, што чаргаваліся з узлётамі, звязанымі, у асноўным, з юбілейнымі ўрачыстасцямі 1925, 1930, 1932, 1940-х гадоў. Вельмі аб’ектыўна і мужна сказала аб гэтым перыядзе І. Багдановіч у сваёй кнізе „Янка Купала і рамантызм” (1989): „Купала чакала беднасць мастацкай палітры і ампула юбілейнага паэта... Яго ўтаймаваны і неўтаймоўны дух, хутчэй за ўсё, перажываў магутныя ўнутраныя зрухі, вымушаны быў стрымліваць свае парывы, шукаць суладнасці там, дзе немагчыма было знайсці... Трагедыя Купалы 30-х гадоў — гэта трагедыя пазбаўленага магчымасці выказацца прарока, які, унутрана застаючыся пракокам, павінен быў выконваць ролю блазна”.

Аб гэтым, у першую чаргу, сведчыць так званы „Адкрыты ліст Я. Купалы”, надрукаваны ў № 291 газеты „Звязда” за 14 снежня 1930 года. Паэта прымусілі падпісаць і надрукаваць яго. Мова „твора” адрозніваецца ад Купалавай. Забытая і цяжкая, яна ўсё ж не патрабуе каментарыяў. Тым болей, што аналагічны пакаляльны ліст быў і ад Я. Коласа.

Даследчык Коласавай творчасці Ю. Пшыркоў надрукаваў са слоў пісьменніка ў чэрвеньскім нумары часопіса „Полымя” за 1967 год наступную ін-

фармацыю: „З Купалам мы дапусцілі недаравальную слабасць, публічна ў друку ахаялі сваю дакастрычніцкую творчасць...”

Вам, маладым, трэба будзе вывучыць усё й як трэба ацаніць”.

Непрыемна ўспамінаць і аб такіх момантах, як спробы самагубства. Першая адбылася па дарозе ў турму ў 1930 годзе. Выратавалі. Але не пакінулі без „увагі”. Амаль што вечар постаці ў вайсковым адзенні забіралі Купалу з сабою. Вяртаўся ён позна, іншы раз — перад святаннем. Многа курыў, быў маўклівы, узрушаны.

„Аднойчы ёй (Уладзіславе Францаўне, жонцы — Т. Л.) здалася, што з пакою мужа чуваць стогны. З часіну яна ляжала знямелая, не даючы сабе веры, прыпушчаючы, што гэта толькі ўяўленне ейных напяртых нерваў. Але стогн паўтарыўся — ціхі, здушаны. Яна кінулася ў ягоны пакой, спатыкаючыся, мала ня падаючы, клічучы яго.

Тае начы Я. Купала зрабіў гаракіры...” (Іна Рытар). Ізноў — шпіталь і выратаванне.

Але доўга не мог сабе дараваць, што ў тую познюю ноч позняга лістапада 1930 года, не вытрываўшы болю, застагнаў.

Як і 10 год назад, калі хварэў перытанітам (гнойнае запаленне сляпой кішкі), правёў у ложку амаль тры месяцы. Толькі на гэты раз ніхто не вывешваў бюлетэняў аб яго здароўі. Не той выпадак. А 14 снежня 1930 года, знаходзячыся ў бальніцы, ён прачытае надрукаваны ў „Звяздзе” „Адкрыты ліст Я. Купалы”. І гэта было найбольшай душэўнай пакутай.

„Пасля гэтага ліста лічыце, што Купалы ўжо няма. Пад ягоным псеўданімам пасля гэтага ліста пачне пісаць Луцэвіч-зомбі” (Г. Колас).

А 26 лютага 1931 года газеты „Беларускі зван” і „Беларуская крыніца” змясцілі некралогі на Купалу і Ігнатаўскага (былы прэзідэнт Акадэміі навук, застрэліўся пасля шматлікіх „сустэч” з работнікамі органаў). Прачытаўшы некралог па сабе, Купала піша водпаведзь: „Што гэта знача? Гэта знача паказаць па-правакатарску сваім чытачам, што ў Краіне Саветаў нялёгка жыць нават пісьменнікам”.

А на пытанне, чаму ён ходзіць нека бокам, адказваў: „Выразалі савецкі апендыцыт”.

На фоне гэтых сумных падзей цяжка сабе ўявіць шырыню і разгул святкаванняў Купалавых юбілеяў: 1925 год — 20-годдзе літаратурнай дзейнасці, прысвоена званне народнага паэта Беларусі, святкаванні ў Беларусі, у Чэхаславакіі і Германіі. У 1928 годзе абраны акадэмікам АН БССР.

1930 год — 25-годдзе літаратурнай дзейнасці. Урачыстасці ў Мінску, Маскве.

1932 год — 50-годдзе з дня нараджэння. Урачысты вечар з віншаваннямі.

1935 год — 30-годдзе творчасці. Падарунак ад Савета Народных Камісараў БССР — легкавы аўтамабіль. Святкаванні доўжыцца да канца года (пачалося ў маі).

1940 год — 35-годдзе творчай дзейнасці, пачаўшыся ў Беларусі, заканчваецца 26 снежня ў Маскве.

Юбілей 1942 года не адбыўся. Купалы не стала.

Тамара ЛАЎРЭНЧУК, г. Высокае

Зорка

старонка для дзяцей

Бусел

Уперад не было ні гадзюк, ні жаб, ніякага гэтага плюгаўства. Адночы Бог падазваў к сабе чалавека і даў яму завязаны гаршчочак.

— На, — кажа, — занясі гэты гаршчочак і ўкінь у мора; толькі, глядзі, не развязвай.

Прышоў чалавек да гасподы і пачаў збірацца ў дарогу: узлажыў чыстую белую сарочку, абуў новыя лапці, апрануў чорную світу.

— Куды ты збіраешся? — пытае жонка.

— А вось, — кажа, — пасылае Бог занесці гэты гаршчочак і ўкінуць у мора.

— А што ў ім такое?

— Не ведаю.

— Давай паглядзім.

— Бог вялеў не развязаць, — кажа чалавек. Хочацца бабе паглядзець, што там такое ў гаршку. Ведама, бабе вельмі цікава. Аж з шкуры пражэцца яна, хоча паглядзець у гаршчочак, але чалавек упёрся і не дазваляе. Сабраўся ў дарогу. Бачыць баба, што нічога не зробіць. Ужо не так ёй хочацца ведаць, што ў гаршчэчку, як паставіць на сваім наперакор гаспадару.

— Ну і куды ты пойдзеш перад вечарам? Лепш пераначуй дома, — кажа яна гаспадару.

— Што там ноч, я не баюся, — кажа чалавек. — Уночы яшчэ лепш ісці: не так горача.

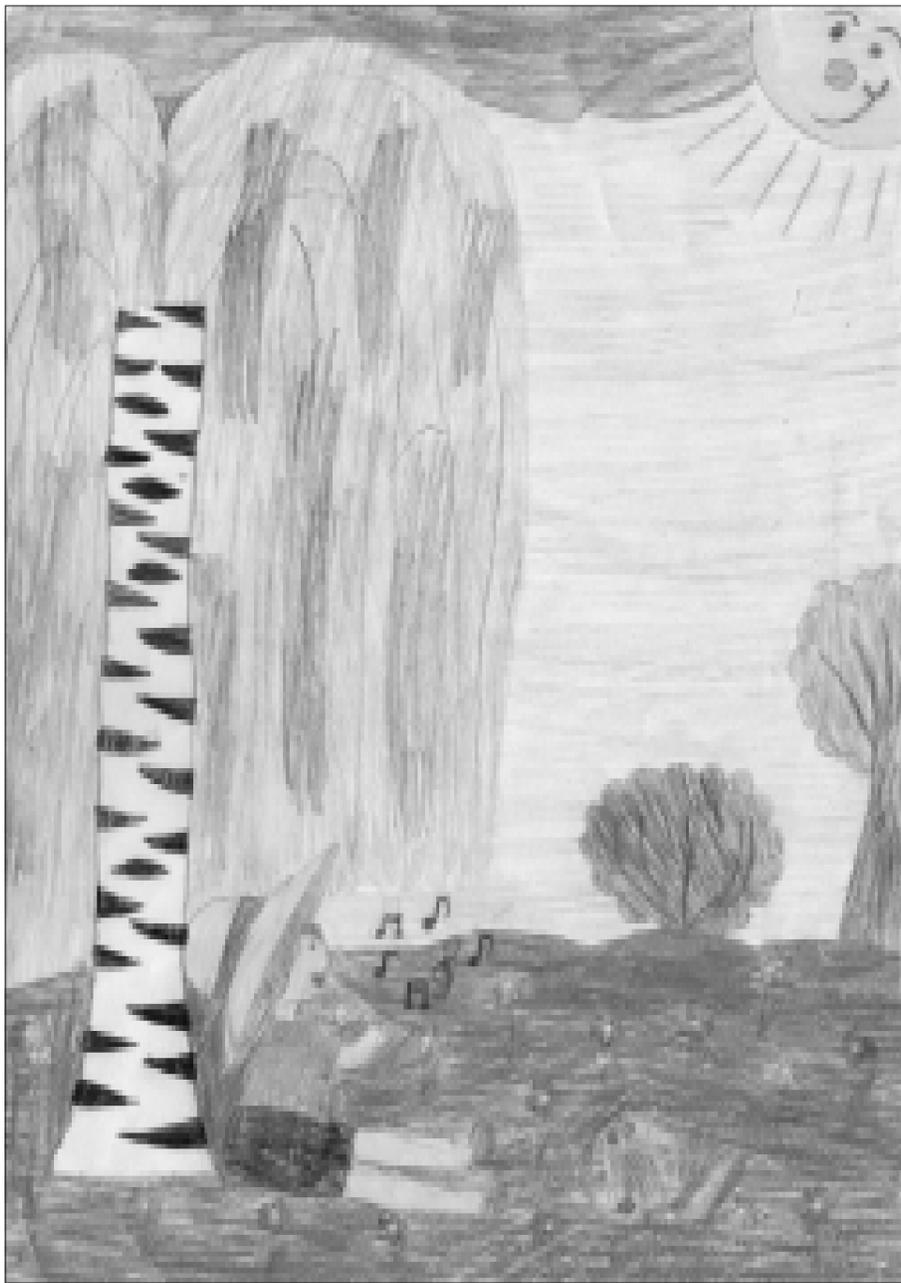
Баба ў слёзы, давай галасіць ды ўпікаць гаспадару, што ён яе не любіць, калі не хоча пераначаваць апошняю ночку.

— Калі-небудзь усё ж будзе апошня ноч, — кажа чалавек.

Куды тут! І слухаць не хоча ўпарта баба: галосіць аж разліваецца. Падумаў сабе чалавек, што ўсё роўна, калі ні занесці ў мора гаршчочак, і астаўся дома. Рада жонка, напругла яна яечні, дастала гарэлкі, — частуе гаспадару, як гасця. Наеўся, напіўся чалавек і лёг спаць.

Спіць сабе, храпе на ўсе застаўкі, а жонка тым часам ціхенька ўстала і развязала гаршчочак. Толькі яна яго адкрыла, а адтуль і выскачылі ўсялякія гадзюкі, яшчаркі і жабы. Спалохалася баба, нарабіла крыку. Прахапіўся чалавек ды так босы, у белай сарочцы, толькі накінуўшы на плечы чорную світу, давай збіраць тую нечыць. Збіраў, збіраў — нічога не зробіць. Але вось прыходзіць Бог і кажа тым людзям:

— Вы выпусцілі гадаў, вы і збірайце іх. І абярнуў Бог тых людзей у буськоў. Ходзяць з тае пары па балце босыя, з чырвонымі нагамі, у белых сарочках і чорных світах буські ды збіраюць усякую нечыць. Яны і стараюцца жыць бліжэй да сваіх братоў — людзей, знаюць, што іх як братоў людзі не будуць біць. От адкуль узяліся буслы.

Мал. Олі ДОРАШ, ПШ н-р 3 у Бельску-Падляшкім

Паказвалі нашу школу

9 і 10 красавіка ў Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы арганізаваны былі адкрытыя дні. На мерапрыемства запрошаны былі вучні шостых класаў пачатковых школ.

Калі я глядзела на нашых гасцей і слухала прамову дырэктара Яўгена Сачко, то адчувала школьную атмосферу. Здавалася мне, што я вучаніца пачатковай школы, якая хутка пачне вучобу ў гімназіі. Калі б я яшчэ раз выбірала школу, то ізноў выбрала б белгімназію, бо тут многа цудоўных настаўнікаў, сямейная атмосфера

і мы адчуваем сябе бяспечна. Мне вельмі спадабалася выступленне музычнага гімназічнага калектыву, дэ-эта Анны Сянкевіч і Магдаліны Чыквін, ды Амэліі Горбач, якія заспявалі пасля прамовы дырэктара. Музыкальныя зацікаўленні вучняў развівае ў нашай школе настаўніца Бажэна Ляўчук.

Мне вельмі падабаецца ідэя арганізавання адкрытых дзён школы. Прыходзячы да нас, будучыя гімназісты могуць лепш пазнаёміцца з белгімназіяй і яе цёплай атмасферай.

Эвеліна Гжэляк

Фота Аляксандра ВЯРЬЦКАГА

Францішак КАБРЫНЬЧУК

Што сталася?

Бягуць зубры чарадою,
чутны гул і громы.
Што прычынай неспакою?
Гэта невядома.

Паімчаліся галопам,
грымяць капьітамі.

Не магу пабегчы тропам,
астаюся з мамай.

Зубронак

А я зубронак малады,
гарба не маю, барады.
Жыву ў зубрынай грамадзе.
Без мамы не бягу нідзе.

З польскай пераклаў Віктар ШВЕД

Бяроза

Стаіць адзінока
лісцем іалясціць
ніхто не знае яе думак
пахілена над намі
маўкліва шуміць
хто ж ведае
аб чым яна шэпча?
Можна аб матулі сваёй...
Не! Яна просіць дапамогі —
закрыйце фабрыкі
не атручайце рэк
не засмечвайце лесу...
Стаіць, лісточкамі іалясціць
Хто ж ёй дапаможа...

Оля ШЫМАНЮК, V кл.
ПШ у Дубічах-Царкоўных

Развітанне

Сонца заззяла
асвятляючы нас
яго і мяне.
Званы званілі
склікаючы верных.
А мы пазіраючы
на сябе
маўкліва стаім.
Сонца скрылася
хаваючы промні свае...
Мы зірнулі
яшчэ раз на сябе
і... не аглядаючыся
пайшлі сваімі дарогамі

Наталя СЕМЯНЮК-МАРАЎСКАЯ,
IV кл. ПШ у Дубічах-Царкоўных

Вясна

Цвітуць сады
Мне весела тады
Навокал бела
На ўсіх дрэвах
На зямлі зялёная
Расце трава
Якую я дам
Для свайго звяра
Ну, вясна, ты, — вясна
Радасная пара!

Раман ЛУШЧЫНСКІ, V „б” кл.
ПШ н-р 3 у Бельску-Падляшкім

Люблю...

Што я люблю на гэтым свеце?
Жоўтае сонца, прыгожыя кветкі,
Божых птушак-спявушак,
Блакітнае неба і аблогі
І гэты цэлы свет шырокі.
І хатку шэра-белую
І мамку найкаханіую.
Усё кахаю, сэрца б'ецца
Ці перастану...
Не — здаецца!

Эдыта РУСІНОВІЧ, IV кл. ПШ у Орлі

Паварот да вясёласці

Яны ішлі, ішлі аж раптам паяцк стаміўся.

— Ох! — сказаў — хіба мы ўжо з усімі пазнаёмліся?

— Так, — адказаў Луфі, — але... Глянь!

Паяцк павярнуў галаву і заўважыў нешта дзівоснае.

— Ці нешта здарылася? — глянуў здзіўлены паяц.

— Не ведаю, — Луфі прыжмурыў вока.

Над іх галовамі праляцеў шмацяны бусел і заклекатаў:

— Ці нешта здарылася?

— Не ведаем.

— Дык... можа хочаце ведаць, — завярнуў у другі бок пытанне бусел.

— Так.

— Людзі, што жывуць у нашым доме, рашылі знесці сцяну паміж пакоямі.

— Што?

— Бздо!

І бусел хутка пашыбаваў, а вайна закончылася яшчэ да таго як пачалася.

— Хто сказаў, што не будзе ўжо вайны? — здзіўся Луфі.

— Ты, ты, цацачка! — крыкнуў бусел. — Ці з месяца ты скаціўся?

Глянь! Калі будзе адзін пакой, будзе адна дзяржава, — а навошта самому з сабой весці вайну?

— Ну! — пагадзіўся Луфі, і дадаў...

— То мы ўжо пойдзем з Пятрушкам. Бывай, буслік, да пабачэння!

Праз тыдзень адзін вялікі пакой быў ужо адрамантаваны і падрыхтаваны для жыцця. Цацкі пасябравалі. І хаця цацкі з аднаго пакоя былі багацейшыя — гэта не перашкодзіла. Паяцк знайшоў сабе жонку пацынку Пітэру (яны праз месяц пажаніліся). У іх пакой паставілі вялікую чыгунку і Луфі стаў машыністам. Можна сказаць, што наш аповед для ўсіх добра закончыўся, толькі цацка Ляф-ноў-ноў патраціла сваю моц і, як усе, стала звычайнай.

(нак-с)

Дзе жыве ішчасце

Шчасце, што гэта?

Ці вясной выходзіць, ці летам?

Ці ў кветках малую галоўку хавае?

Ці над лугам з жаваранкам спявае?

Ці лясною сцяжынкай бяжыць?

Або ў кропельцы дожджыку сабе спіць?

Ой ішчасце, дзе цябе шукаць?

А можа ты зімой хочаш з ветрам гуляць?

Або восенню залатым лісточкам стаешся?

А потым з чырвонай рабінай смяешся?

... І трэба цябе знайсці —

Каб добра было ў жыцці!

АНАНІМ

Ад рэдакцыі: Ананімаў прыныпова не друкуем — для цябе робім выключэнне — ведаеш чаму?!

Зразумець сябе

Каб зразумець сябе

Чалавеку трэба

Другога чалавека

Музіць з кімсьці

Проста быць

Аб кімсьці думаць

Час ад часу

Патрымаць кагосьці

За руку

Пагаманіць

Толькі так мала трэба

Каб зразумець

Другога чалавека

І сябе самога

Іаанна КАНАНЮК, III „а” кл.

Гімназіі ў Нарве

Ойча Адзіны

Сёння, як кожнай раніцы, малілася я.

Малітвы твая ж,

што гадамі малюся.

Анёле Божы,

Ойча наш,

Багародзіца...

Каб прасіць Цябе дапамогі,

Ойча Адзіны,

уваходжу глыбока ў сябе,

думаю...

Маргарыта ЛІПНІЦКАЯ

Слёзы

Слёзы — сімвал радасці

Слёзы — сімвал суму.

Слёзы — сімвал кахання,

Слёзы — сімвал расцання.

Слёзы — сімвал надзеі,

Слёзы — сімвал веры,

Слёзы — сімвал жыцця.

Аня ІВАНЮК, ПШ у Нарве

Анёлка з п'есы „Герарды” — Наталля Кандрацук з ПШ у Гайнаўцы. Фота Міры ЛУКШЫ

Дэкламатары з ПШ у Аўгустове з настаўніцай Марыяй Шаховіч.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Ала КАНАПЕЛЬКА

Я пяку...

Я пяку, пяку, пяку

булкі смачныя з пяску!

Замясіла я муку,

цэглы крышку натаўку,

каб дадаць да булак смаку,

натрасу з грады я маку.

Падыходзіць добра цеста,

у бляшанцы яму цесна!

Што яшчэ сюды кладу?

Будуць булкі на мяду!

Сочыць кот за мною з плоту:

булку з'еў бы я ў ахвоту!

Гусяняты з гусаком

падзяўбуць іх з малаком.

Пачастую і курэй,

што цікуюць з-за дзвярэй.

Так, на ўсіх тут хопіць здобы —

будзе ў смак і да спадобы!

Польска-беларуская крыжаванка № 20

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

▶		▼			Babska	✕
Zapach	Nosek		Sęk	Pies	▼	Dar
▼	▶		Sad	▶	▼	▼
▶			Żart			
		Żaba	▶	▼		
	Szczyt	Pleciuga				
	Bóbr	▶				
Burza	▶				✕	✕
Piętka	▶				▼	As
On	▶		Osa	▶		

Адказ на крыжаванку н-р 16: Касета, круг, касмалог, смарагд, таз, нос, шчання. Кастар, космас, дыямент, саар, лапта, трог, Гдыня.

Узнагароды, даўгапісы, выйгралі: Паўля Вітальева з Орлі, Анджэліка Сельвясюк з Бельска-Падляскага, Юстына Аўласюк, Міхал Герасімяк з Махнатага. Віншуем!

Ежы Вуйцік і Ян Старун каля каля алейных карцін.

Экспазіцыі ў культурным цэнтры еўрарэгіёна

У Галерэі „Гайно”, якая дзейнічае ў Беларускаму музеі ў Гайнаўцы са студзеня гэтага года, 26 красавіка Рэгіянальны творчы цэнтр адкрыў выстаўкі фатаграфій Ежы Вуйціка, алейных карцін і разьбы Яна Старуна, а ў музейным калідоры адбылася прэзентацыя выстаўкі найлепшых прац гайнаўскіх дашкольнікаў: „Прадвеснікі вясны”.

На фотавыстаўцы паказваюцца здымкі цэркваў Гайнаўскага і Кляшчэлеўскага дэканатаў, пушчанскія і прыпушчанскія краявіды і скансэны ў Белаавежы і Будах. Ежы Вуйцік фатаграфаваннем займаецца 30 гадоў, а яго работы паказваліся на выстаўках у Гайнаўцы і Бельску-Падляшскім. Раней любіў ён фатаграфаванне краявід, асабліва Белаавежскай пушчы, архітэктуру, нацюрморт і партрэты.

— Апошнім часам больш фатаграфую вяскова краявіды, бо выгляд вёсак хутка мяняецца, — заявіў Ежы Вуйцік. — Кожную царкву фатаграфаваў я з розных бакоў і пасля выбіраў найлепшыя здымкі, бо каля храмаў відаць электраэнергетычныя правады, непатрэбныя для фатографіі агароджы ці старыя будынкі. Часта трэба было чакаць добрага асвятлення.

Ян Старун, які малое ўжо 20 гадоў, паказаў на выстаўцы вялікія алейныя

карціны і разьбу з агульным загаловам „Не забывай гэтага каханьня”. Усе карціны намалюваны на фоне прыроды, часта з абстрактнымі элементамі.

— Загалоўка да маіх карцін звязаны з маімі ўласнымі перажываннямі, з прысутнасцю нянавісці і варажасці ў акружаючым свеце. Людзі павінны хакаць адзін аднаго, а змагаюцца як звяры ў прыродзе, дзе мацнейшы перамагае слабейшага. Сваімі карцінамі заклікаю да сяброўства і каханьня, — заявіў Ян Старун.

На музейным калідоры паказваюцца працы дашкольнікаў аб вясне, на якіх часта паяўляюцца буслы і іншыя птушкі, кветкі, лес і веснавыя краявіды. Дзеткі выконвалі свае працы з выкарыстаннем каляровых алоўкаў, нітак, пластыліну. Рысункі дзяцей ацэніць камісія, а найлепшыя будуць узнагароджаны.

У музеі выстаўкі пачалі прэзентавацца са студзеня гэтага года. Наведваюць іх школьнікі з Гайнаўшчыны і дарослыя. Віктар Кабац, які працуе пры арганізацыі выставак, пайнфармаваў, што ў Беларускаму музеі ў Гайнаўцы будзе змяшчацца культурны цэнтр будучага еўрарэгіёна „Белаавежская пушча”.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Яны падарылі 850 кніжак

Гмінная публічная бібліятэка (ГПБ) у Нараўцы (Гайнаўскі павет) мае даволі імпазантную колькасць тамоў — 11 500 ды 386 чытачоў. ГПБ купляе кніжкі кожны год. Прыбывае іх і іншым шляхам. Менавіта шмат асоб падарыла ёй уласныя кнігазборы.

Пару гадоў таму частку сваіх кніжак перадала ў нараўчанскую публічную бібліятэку Барбара Гарустовіч з Нараўкі. Пасля падобнага дару ГПБ атрымала ад Аліцыі і Андрэя Карчэўскіх з Масева. Затым ахвяравальнікамі кніг бібліятэцы сталі Барыс Руско з Белаавежы (усе свае зборнікі

вершаў), Галіна Клім, Вера Фібік, Альжбета Внук, Агнешка Марз’ян-Стоцкая, Анеля Бяляўская, Яўгенія Сухадола і Ліля Рубчэўская — усе з Нараўкі.

Нядаўна свае кніжкі падарылі ГПБ Цэліна і Баляслаў Марчукі з Нараўкі, Данута Кучынская з Янава каля Нараўкі ды Эва і Яцэк Касмоўскія з Варшавы, а таксама выдавец „Братчыка” з Гайнаўкі. І так дораных папулярных кніжак сабралі каля 850.

Гмінная публічная бібліятэка ў Нараўцы выказвае шчырую падзяку ахвяравальнікам кніжак. (яц)

Пра ахову асяроддзя ў ЗША

22 красавіка 2002 г., з нагоды Міжнароднага дня Зямлі ў Беластоку адбылося спатканне студэнтаў з другім сакратаром Пасольства ЗША ў Польшчы, Полем Вацлавікам. Сустрэча здзейнілася па ініцыятыве і стараннях магістра Іанны Валюк, вядучай на Беластоцкім універсітэце заняткі па англійскай мове.

Удзельнікі, якімі былі студэнты інфарматыкі, сацыялогіі і права, мелі магчымасць даведацца аб гісторыі ўвядзення ў ЗША палітыкі накіраванай на ахову асяроддзя пры адначасовым захаванні стабільнага, эканамічна развіцця.

Паўліна ШАФРАН

Дайшло да нас праз забароны

Хто паспеў ужо прыдбаць у сваю калекцыю CD „Ластаўкі ў стрэсе” Міхася Забэйды-Суміцкага, з захапленнем сустрэў і гэтага „Нефармальнага беларуса”, у якім выявілася сур’ёзнае памкненне выдавецкага лэйбла „БМАgroup” стварыць грунтоўную, разнастайную серыю беларускіх фанаграфічных рэдкасцей розных часоў.

І сапраўды, нягледзячы на розныя жанры музыкі (операўныя спеваы, бардаўская песня, харавое дырыжаванне, рок-музыка), дыскі серыі „Беларускі музычны архіў” трывала з’яднаная адзіным стылем мастацкай аздабы і навукова-тэарэтычнага абгрунтавання (аналітычныя артыкулы ў буклеце выдання, ёмістыя спісы дыскаграфіі ды бібліяграфіі, фотаілюстрацыі...).

Бібліяграфія літаратуры пра барда Сяржук Сокалава-Воюша не абмінула ўвагай і нашу газету, якая сустрэла гэтага генія спяванай паэзіі на самым пачатку ягонага творчага шляху: пад № 10 у гэтым спісе значыцца артыкул Ю. Ляшчынскага „Камоцкі і Сокалаў” („Ніва”, 18.10.1987 г.).

Зрэшты, пачынаў Сяржук яшчэ раней, у самым пачатку 1980-х, у родным Наваполацку, але ні публікацыі пра яго, ні тым больш дыскаў савецкага сістэма не дапускала. Дый як магла дапусціць, калі гэты на самой справе нефармальны (несавецкі) беларус бачыў усе ейныя хібы літаральна наскрозь:

*Памяці промні ў савецкай імперыі зла
Нашы шляхі асвятлялі з сівых курганоў.*

Гэта радкі з песні, сама назва якой выклікала дрыжыкі ў апалагетаў таталітарнага прэсінгу — „Жыве Беларусь!” І хоць С. Сокалаву-Воюшу не прадастаўлялі тады ні канцэртных пляцовак, ні студый, ён яшчэ ў 1980-х гадах знаходзіў тысячы сваіх прыхільнікаў ва ўсіх кутках Беларусі і нават далёка за ейнымі межамі: у Польшчы і Югаславіі выходзілі артыкулы, дзе згадвалася хоць бы імя новаўвядзенага куміра, а ў ЗША публікаваліся на кружэлках ягоныя песні (праўда, у выкананні іншых артыстаў).

Дзіўная рэч, але гэты унікальны рэліз

серыі „Беларускі музычны архіў” стаўся і першым афіцыйным альбомам барда на радзіме. Але складаецца гэты альбом аж з трох калісь знакамітых самаробных магнітаальбомаў, якімі ў 1980-я гады поўнілася кожная беларуская хата: „Песні касінераў”, „Публіцыстыка і сатыра”, „Сяброўская скарбонка”.

„Песні касінераў” упершыню апублікаваны тут поўнасю, а вось „Сяброўская скарбонка” (дзе бард спявае не свае песні, а чужыя) абмежавалася, на жаль, толькі двума прыкладамі. Праўда, знакамітымі і сімвалічнымі: „Які ж я беларус?” Зміцера Сідаровіча і „Стары дом” Алега Паўлэнка. Але ж за бортам гэтага выбару засталіся і беларусізаваны У. Высоцкі („Вяршыні”, „Усё было”), і беларусізаваная „Лейся песня” („Птушка шчасця”) — савецкія куміры 1970-1980-х.

Затое колькі неверагодных адкрыццяў, нечаканых нават для самых пільных даследчыкаў, нясе менавіта гэтае выданне „Нефармальнага беларуса”. Пад’ехаўшы з эмігранцкіх бадзьяняў (ЗША, Нямеччына, Чэхія) на прэзентацыю ў Мінск (на якой, дарэчы, быў поўны фурор) сам Сяржук здзіўляўся, дзе выдаўцы знайшлі якасны запіс песні „Ходзяць чуткі”, ды яшчэ поўны тэкст змясцілі ў буклеце (праўда, радок „Пінскерман ці Цігаян” трэба чытаць „Пінскер, Майман ці Даян”). А песня гэтая — трапны фельетон наконт праблемы бытавога антысемітызму, распаўсюджанага пры Саветах, дзе Саламон Майман, Мошэ Даян і Лявон Пінскер — вядомыя ў свеце жыдоўскія дзеячы культуры, мастацтва, палітыкі, якімі магла б ганарыцца менавіта Беларусь, іхняя радзіма-маці, а яна... Зрэшты, слухайце песню.

Сярод новых песень старога архіва слухач знойдзе тут яшчэ вяцельны прыкол „Пазаўчора на вакзале”, „Спі, маё дзіцятка”, поўную версію папулярнай „Беларускай школы” і знакаміты „Аксамітны вечар” у аўтарскай версіі. А ўсяго — 32 песні.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА

*Сяржук Сокалаў-Воюш „Нефармальны беларус”, Мінск 2001, БМАgroup.

Фільмавы вечар

У гэтым тыдні прапаную паглядзець нямецкую камедыю і амерыканскую драму. Дзве зусім розныя кінакарціны, якія з аднаго боку не супадаюць з рэчаіснасцю, а з другога — паказваюць жыццё звычайных (можна не да канца), простых людзей, здзіўляючы трапінасцю сваіх меркаванняў.

„Цяпер або ніколі” ў рэжысуры Ларса Бюхеля — гэта аповесць аб стомленых жыццём пенсіянерах. Тры чароўныя жанчыны: 80-гадовая Карла (Гудрун Окрас), 76-гадовая Лілі (Элізабет Шрэрэр) і 74-гадовая Мелі (Крыстэль Пэтэрс) плануецца... напад на банк! Усё пачалося з дробных і ўдалых крадзяжоў у невялікім прадуктовым магазіне. Здабыты такім чынам тавар пенсіянеркі прадавалі жыхарам прытулка для састарэлых. У такі спосаб думалі яны назбіраць грашэй на падарожжа ў цёплыя краіны. А часу штотарз то менш....

Аднойчы спрабавалі яны пакласці грошы ў банк, аднак у той момант грабежнікі ўчынілі напад і жанчыны страцілі „свае” грошы. Пенсіянеркі не здаюцца і разам з мілым касірам Мэрам (Ёганес Тангайзер) намерваюцца абрававаць банк. Каб усё прайшло паспяхова, кантактуюцца са слаўным злодзеям „Павуком” (Тыль Швайгер), і хача пераконвае ён жанчын у тым, што напад на банк гэта занятак для людзей ва ўзросце да 70 гадоў, пенсіянеркі нават не думаюць адмаўляцца ад сваіх планаў!

„К-Пакс” (K-PAX) — найноўшая прадукцыя Іана Софтля — гэта драма з псіхалагічным ухілам. Дзея адбываецца ў амерыканскай псіхушцы, якая зусім розніцца ад іншых такога тыпу бальніц. Хворых тракуюць у ёй з турботай і зразуменнем, а хворых лечыць... пацыент Прот. У шпіталі з’явіўся ён пасля інцыдэнта на вакзале, калі хацеў памагчы абрававанай жанчыне. З усмешкай на твары, у цёмных акулярах (бо для яго Зямля — надта ясная планета) падаецца жыхарам планеты К-Пакс, і з-за гэтага трапляе ў псіхіятрычную клініку на Мангатане. Там займаецца ім доктар Паўэл, які пастанаўляе вылучыць Прота пры дапамозе гіпнозу.

Аднак доктару таксама патрэбная дапамога; пакутуе ён ад працагалізму, забываючы прытым аб сваёй сям’і. Новы пацыент, якога ніхто не можа зразумець, сваёй дабронай, лагоднасцю і зразуменнем для праблем другога чалавека, лечыць іншых пацыентаў. Сваімі паводзінамі пацвярджае ён сваю прыналежнасць да іншага свету. Красамоўнай з’яўляецца сцэна з бананам, якога Прот з’ядае з лупіннем, а ашарашаны доктар стараецца захаваць спакой. На экране пабачым Кэвіна Спэйсі, Джэфа Брыджыса, Мэры МакКормак і Алфра Вударда. Нават дзеля акцёраў варта пайсці ў кіно!

Паўліна ШАФРАН

Валянціна і Ян Кіслякі ды кума Зіна Казёл.

Марыю прывёз Мірон Кісляк з Петраграда ў 1921 годзе. Эстонку. Прышлося пераходзіць на праваслаўную веру. Архірэі пытаецца: пані Чыжэўска, каталічка, хоча ў царкве шлюб браць? А мяне хрысцілі ў крынкаўскім прыходзе, бацька старэнькі якраз у Кентшыне памёр.

У сябе ў Меляшках

Пад меляшкоўскай крамай — дзядзькі сядзяць, піўцо з бутэлек папіваюць. Крышку, ахалоджваюцца. Пазіраюць на лістоўкі з „леваручным” беларусам, які падпісваецца па-польску за сваё. Бярэ яе ў рукі дванаццацігадовы Ясь Кісляк. Разам з мамай прыехаў ён на ровары купіць што на свята. Штодзень, чатыры кіламетры, у краму трэба ехаць з Калёні Меляшкі. У хаце ж у Кіслякоў — адзінаццаць душ.

— Валя Міранова — як вяргіня, муж — шчупленькі. Але ж майстар! — усміхаецца кума Кіслякоў, што хрысціла найстарэйшую дачку, Зінаіда Казёл.

Найстрэйшаму, Данелю, 27. Потым — Радэк, 26. Мірыку — 22. Юльяну —

19. Анатолю — 17. Ані — 15. Яну — 12. Малгосі — 9, а Наталлі — 6. Разам шэсьць хлопцаў, тры дзядзяты. Двое ўжо працуе — сын у Страшаве ў Карпока, дачка ў Міхалове пры гусях. Трое ездзіць у школу ў Гарадок, двое — у Міхалова. У трох пакоях жывуць, калі ўсе дома — паўнютка хата.

Валя нарадзілася ў Кентшыне, там вучылася, жыла да 1970 года. Памятае даты. 8 жніўня 1970 г. пераехалі ў Коматаўцы, на маміну радзіму, а 20 верасня — у Ярылаўку. Рабіла ў „калгасе” ў Лужанах 3 гады і 7 месяцаў, да 1974 года. Там пазнаёмілася з будучым мужам, які служыў у запасе на пагранзастане ў Баброўніках. Бацькі мужа — ме-

Вясна пад Меляшкамі.

ляшкоўскія. Дык і пераехалі ў Калёнію Меляшкі. А Валін бацька — родам з Крушынян. Ды не з татараў, хоць у Валіным твары вылучаюцца адметныя вочы. „Валя — як вяргіня!” — заўважаюць суседкі. Няўжо ёй пяцьдзесят? Бралі яе за польку, з такім прозвішчам, а, калі шлюб бралі, аказалася, што хрышчана ў Крынках, архірэй званіў: „Бацька хросны Аляксей Дарашкевіч, маці — Тацяна Мікуць.”

Пратрымацца неяк можна. Мусова. Муж на пенсіі па рабоце, Валя — на выхаваўчым „засілку”. Хлеб сама пячэ — па 7-8 блях вялікіх; зачнеш бохан раніцай — вечарам канчаеш. Гадуець 5 кароў дойных, шмат маладняку. Малака не здаюць — усё ідзе на ўласныя патрэбы. Кабыла жаробная, жарабятка. Сад немалы — восенню можна прыехаць, набраць пладоў; ва ўрадлівы год самі не ў змозе скарыстаць.

Сёння не ўсё купіш у меляшкоўскай краме. „Скляповая” не мае машыны, каб што прывезці, мусіць наймаць. „Рускія” прывозяць, ды ўсё „водка

и сигареты”, час ад часу якія шкарпэткі, штонікі ці кашулі. Кума Зіна махае рукою: якраз трапяць, калі ў людзей пенсіі яшчэ не дайшлі. Па-руску тыя гамоняць. Тут, у Меляшках, нават Эва Ясінская па-беларуску ўмее, навучылася, а не так даўно прыехала. Валя ж таксама па-свойму. Дзеці, вядома, як у школе. Летам наезджае іх цэлая вёска, усё ажывае.

Усе рыхтуюцца да Вялікадня. Цёткі і бабулі, некаторыя амаль у крук сагнённыя, чысцяць, падмятаюць тратуары, вырываюць зелле са шчылін паміж пліткамі. Валодзя Пятэльскі брые свой хударлявы твар. Усміхаецца да люстэрка:

— Мой тата казаў: дзе як дзе, але ў нас у Меляшках польскае не закарэніцца! Усё тут наша.

Ясь Кісляк круціць у мурзатых ручках лістоўку. З усіх тут, хто браў яе ў рукі, найбольш у яе шчыра ўглядаецца. І нічога не кажа.

Міра Лукша
Фота аўтара

У абарону фестывалю беларускай песні

Не саромеючыся сваіх каранёў...

Прыкра было мне чытаць артыкул Паўліны Шафран „Лёгкае расчараванне” („Ніва” н-р 12 ад 24.03.2002 года), дзе аўтарка дзеліцца з чытачамі сваімі думкамі наконт гала-канцэрта Фестывалю „Беларуская песня 2002”. Гаворыць яна аб „лёгкім расчараванні ў тых, якія былі першы раз на мерапрыемстве такога тыпу”.

Паколькі я ў сувязі з хваробай на сёлетнім фестывалі быць не магла, дык і не магу рабіць ніякіх мерытарных заўваг наконт гала-канцэрта. Здаецца мне, аднак, што менавіта аўтарка артыкула ўпершыню выбралася на такі канцэрт і свае адчуванні пераліла на паперу. Бо конкурсы беларускай песні маюць ужо свае традыцыі (больш за трыццаць гадоў!) і цвёрдае ядро сваіх прыхільнікаў.

А тут прыходзіць на такі канцэрт маладая, пульхненькая і жыццерадасная дзяўчына і зараз жа пачынае скардзіцца, што ёй цвёрда сядзелася. Успамінаецца мне, прабачце, факт, як калісьці адзін з журналістаў „Нівы” паехаў у спецыяльную камандзіроўку на Беларусь. Меў ён пісаць пра сваіх братоў-суседзяў, якімі справамі яны жывуць, аб чым мараць, а на першае месца ў яго публікацыі высуналася справа цвёрдых сядзенняў у цягніках (тады савецкіх). Вера Валка-

выцкая, памятаю, доўга не цырымонілася і падсумавала нашу дыскусію пра артыкул так: „А ад калі гэта ягоная срака такой далікатнай стала!”

Я гэты факт прыводжу дзеля таго, каб маладыя нашыя журналісты зразумелі, што менавіта найважнейшае ў тым, аб чым яны пішуць. Той, хто прыходзіць на канцэрт беларускай песні па клічу сваёй душы, можа пасядзець і на цвёрдым, так як сядзяць усе людзі на розных спартыўных спаборніцтвах ці на танцавальных турнірах, тым больш, што беларусы не ў палацах гадаваныя.

Фестываль на працягу гэтых гадоў вельмі разросся, і трэба было б нам усім толькі радавацца, што на гала-канцэрт яго ў спартыўную залу „Влукняж” прыходзіць аж некалькі тысяч чалавек. Шкада, што аўтарцы не давалося быць на першых конкурсах беларускай песні, якія адбываліся ў зале прафсаюзаў (сёння: „Фама”). Там было мякка і мала. Напэўна ёй бы спадабалася.

Я думаю, арганізатары хацелі б задаволіць як мага большую колькасць людзей, зацікаўленых беларускай песняй і таму вымушаны карыстацца спартыўнай залай, а не залай з мяккімі крэсламі, але на сто месц.

Што датычыць „амаль гадзіннага вы-

ступлення „прозай”, якое аўтарцы напамінала больш палітычны мітынг, чым адкрыццё канцэрта, дык яно і не дзівота. Па-першае, яна не ўзяла пад увагу, што ўсё ж такі гэта не абы-канцэрт, а гала-канцэрт фестывалю „Беларуская песня”, а на ўсіх фестывалях гавораць доўга і ахвотна, а па-другое, не ўлічыла спецыфікі прысутнай публікі, у якой такі „мітынг” не толькі не выклікае ніякай агіды, а наадварот, сустракаецца заўсёды з вялікай прыхільнасцю.

Ну, і яшчэ наконт тае гарэлкі. Як свет светам, людзі алкаголь п’юць, калі аглядаюць хакей, футбол, ці тады, калі па тэлевізары глядзелі, як два амерыканцы прызямліліся на Месяцы. Не скажу, што піццэ гарэлкі на фестывалі — факт вялікай культуры. Пэўна, не прыйшлі тыя людзі з салонаў. Але яны выпівалі ад радасці. Што яны сярод сваіх, што гучаць родныя песні, што і ў іх ёсць сваё месца на Зямлі. А для выступаючых, вядома, пасля конкурсных выступленняў, а не на гала-канцэрте, ёсць нагода пасядзець, падсілкавацца прывезенымі канапкамi, паспяваць, ну, і мо таксама перакуліць дзе-якую чарку. Яны ж прыехалі ў Беласток, сваю сталіцу, яны прывезлі сюды свае песні, і іх сэрцы перапоўнены шчасцем. Дальбог смешна было чытаць меркаванні аўтаркі, што нібы слабыя выступленні беларускіх прафесіянальных гуртоў „Чысты голас” і „Церніца” прывялі да таго, што ў апошніх радах пачалі папіваць гарэлку”.

Вельмі сумны гэта факт, калі маладыя людзі пішуць прадудзятая, ведаючы загадзя, што і як будуць пісаць. Фестываль

беларускай песні на Беластоцчыне сапраўды яднае людзей, як ніводнае іншае беларускае мерапрыемства. І я пратэстую супраць яго перманентнага заплёвання, бо не агледзімся, калі заплоем самі сябе. Нават аўтарка „Лёгкага расчаравання” са здзіўленнем заўважыла, што ў гарадскім транспарце пасля канцэрта мужчыны прабавалі спяваць або голасна гаварылі па-свойму, не саромеючыся сваіх каранёў, хаця ў штодзённым жыцці гэтага не робяць.

Дык можа прынамсі дзеля гэтага аднаго дня варта было пасядзець на цвёрдым.

Ада ЧАЧУГА

Ад аўтаркі „Лёгкага расчаравання”

У адрозненне ад спадарыні Ады Чачугі я была на гала-канцэрте Фестывалю „Беларуская песня 2002” асабіста, і то не ўпершыню, усё бачыла і чула, размаўляла з людзьмі ў глядзельнай зале ды іх і свае меркаванні апісала ў сваім артыкуле. І хаця яна не робіць „ніякіх мерытарных заўваг наконт гала-канцэрта” (значыць, факты апісаны мною мелі месца, затое дае парады **што** пісаць, або лепш сказаць, чаго не пісаць. Паводле гэтых указанняў найлепш было б пісаць, што ўсе выступалі **цудоўна**, палітыкі прамаўлялі **займальна**, а публіка ўзнагароджвала іх **бурнымі апладысмантамі**. Калі напішаш інакш — гэта **перманентнае заплёванне**. А мне здаецца, што абавязкам журналіста з’яўляецца сапраўднае адлюстраванне апісаных падзей і гэтага я ў сваіх публікацыях прытрымоўваюся.

Паўліна ШАФРАН

Пачатак вайны

1939-1941 гады і пазнейшыя запам'ятаў я даволі добра. Восенню 1939 года пайшоў я ў беларускую школу ў Тапалляны. Пасля паўгоддзя перавялі мяне ў другі клас, хіба таму, што добра вучыўся. З маладых гадоў выходзілі мяне бабуля Зофія, дзед Міхал і цётка Марыся — сястра мамы Олі Скарупскай. У Фальварках быў я гасцем і ў час канікул. Будучы дома збіраў я з поля каменне, якое бацька вывозіў на будову шашы з Заблудава ў Міхалова. Даволі часта даводзілася хадзіць у Заблудаў з мамай, якая прадавала масла, сыр і яйкі рабочым, што будавалі ваенны аэрадром між Заблудавам і Крыўлянамі.

Не забуду, як бацька купіў у кааператыве на заблудаўскім рынку газавую лямпу, якую можна было павесіць на траме, на сцяне, ставіць на сталі. Было намнога відней чым пры газоўцы. Вельмі я радаваўся, калі бацька прывёз тканіны на сукенку маме, на бялізну і мне на адзенне. Я ганарыўся, што калі мама пашые мне вопратку, змагу ў нядзелю пайсці ў царкву. Таксама захапляўся я, калі бацька прывозіў з базару ў Заблудава белыя булчкі і цукеркі. Бацька і маці, едучы жалезняком на рынак у адлеглы за трыццаць кіламетраў Беласток, былі вымушаны ўставаць гадзіну-дзве пасля поўначы. Вяртанне было цяжкае; пасля прыезду бацька заўсёды наракаў на вялікія чэргі ў крамах і на налогі.

Пры савецкай уладзе ў Тапалляны прыезджала кінаперасоўка, якая паказвала савецкія кінафільмы ў адной са школьных зал. Дзяцей прапуськалі бясплатна, а дарослыя плацілі, але хіба нямнога, бо заўсёды была процьма глядачоў. Дзеці сядзелі на падлозе, а дарослыя ў партах. Карціны паказвалі вайну або савецкае будаўніцтва. Здаецца, што паказвалі карціну „Вясёлыя рабяткі” з Любай Арловай. У той час бацька памяняў саламяную страху на

цэментную чарапіцу і перарабіў печы на кафляныя.

Асабліва запам'ятаў я прызыў майго бацькі ў савецкую армію на вучэнні ў маі 1941 года. З мамай адвезлі мы бацьку на зборны пункт, які размяшчаўся на левым беразе Рудні ў Заблудава на вуліцы на шляху Заблудаў — Гайнаўка. Мы чакалі, аж прызыўнікоў сфарміравалі ў калоны, якія рушылі ў напрамку Беластока. Я правёў бацьку аж за заблудаўскі рынак, на якім ужо стаяў помнік Леніну. Там я падбег да бацькі і пацалаваў яго; так я развітаўся з бацькам. Маці сама асталася гаспадарыць на васьмігектарнай гаспадарцы.

Бацька стаяў у маёнтку каля Шчучына ў Граеўскім раёне. Кватараваўся ў бараку. Асноўнымі харчамі былі каша, бульба, солёная сушаная рыба і хлеб. Найбольшы клопат быў з некаторымі запаснымі яўрэйскай нацыянальнасці, якія асабліва на кросе стараліся не даб'ягаць да канца а ў час стралбы стралялі міма мішэні.

Пачатку нямецка-савецкай вайны я не ўсведамляў. Яе першыя знакі я пачуў, калі будучы ў полі прымеціў вялікі чорны дым, які ўзняўся над Беластокам. Невядома чаму я адразу падумаў пра бацьку, адчуваў яго брак у той жахлівы час і маліўся за яго вяртанне.

На досвітку 22 чэрвеня 1941 года бацьку разбудзіў грукат падаючых снарадаў і бомбаў. Маладыя савецкія афіцэры спачатку тлумачылі, што гэта нямецкая вучэбная памылка, аднак высветлілася, што гэта пачатак савецка-нямецкай вайны. Салдатаў вывелі з казармаў і яны ў калонах адступалі. Суцэльнай абароны не было, толькі адзіночныя часці супраціўляліся, аднак перад прыгнятальнай сілай праціўніка вымушаны былі адступіць.

Бацька прыгадваў выпадак, калі па іхняй калоне нехта пусціў чаргу з неда-

лёкай хаты. Аднаго салдата параніла. Тады камандзір загадаў навесці гармату і даць некалькі выстралаў па той хаце. Стральба спынілася і калону больш не чапалі. Падчас адступлення некаторага палка сумелі накарміць (пачаставаць хлебам і малаком), а іншыя ставіліся ваража, ляліся не дазваляючы нават напіцца вады.

У час адпачынку ў лесе калону збамбілі. Салдаты і запасныя разбегліся. Калі бамбёжка супакоілася, адсутнічала многа салдат ды камандзіраў узводаў і рот. У склаўшыхся абставінах нашы згаварыліся вяртацца да сваіх хат. Ружжо пакінулі ў лесе, раскамлектоўваючы яго згодна ранейшым рэкамендацыям камандзіраў; затворы і іншыя прылады закапалі або выкінулі далей. У найбліжэйшай вёсцы бацька з некалькімі знаёмымі папрасілі цывільную вопратку. Далі ім, але распытвалі, дзе ружжо; адказ быў адзін: у лесе.

У рэшце рэшт у напрамку Беластока вярталіся ўтраіх: мой бацька, Русель з хутара Фальваркі-Тыльвіцкія і адзін з-пад Шымкаў. Ідучы крадком лясамі, палямі (паміж збожжа) і дарогамі, днём і ноччу, 27 чэрвеня 1941 года дацягнуліся да Беластока.

Ішлі вуліцамі: Ліпава, Рынак Касцюшкі, Варшаўская. У той час гарэла сіднагога; чуваць было пранізлівы крык жыдоў гарэўшых у сіднагозе. Горад быў напоўнены нямецкім войскам, якое перамяшчалася пяхом і на машынах па вуліцах і тратуарах. Шкло з выбітых шыб ляжала на тратуарах, горад гарэў, а яны ўтраіх ішлі паміж тым войскам.

Дайшлі да Баранавіцкай шашы (цяпер Баранавіцкая вуліца). Адтуль Русель пайшоў самапасам праз лес; яго там схпілі і адаслалі ў лагер. Бацька з другім пайшлі ў напрамку Заблудава праз вёскі Рахвалаўка і Дабрынеўка. На скрыжаванні дарог з Фальваркаў-Малых у Вялікія і з Жэдні ў Заблудаў іх затрымалі два немцы, якія вялі двух савецкіх салдат. Бацька бачыў слёзы ў вачах тых салдат, якіх немцы зараз рас-

стралялі. Далей немцы пацікавіліся бацькам і тым другім. Сцвярджалі, што яны „Soldaten”. Бацька даказваў, што яны не салдаты, што жывуць у Фальварках-Тыльвіцкіх, называў яшчэ і іншыя навакольныя мясцовасці, а немец параўноўваў гэтыя паказанні з картай. Звярнуў ён увагу, што яны абстрыжаны на бубен. Бацька тлумачыў, што яны вяртаюцца з прымусовых работ на заблудаўскім аэрадроме, паказваў, што нічога ваеннага на сабе не мае. Немцы нешта перагаварылі паміж сабой, адзін махнуў рукою ў напрамку Фальваркаў-Тыльвіцкіх і сказаў „Raus!”. Бацька падумаў, што і ім будзе тое, што двум салдатам. Жудасна зрабілася, што так блізка хаты загіне неведомым — бо не меў ніякіх дакументаў — і сям'я не даведзецца, дзе спачынуць яго косці. Ступілі крок-два і чакалі выстралаў. Калі адышлі з дзесяць метраў упэўніўся, што расстрэлу не будзе.

Прышоў бацька на свой панадворак і пачуў многа немцаў, якія мыліся і даводзілі сябе да парадку. За бацькам у хату ўвайшоў адзін салдат і загадаў бацьку выйсці; крычаў „Raus, Soldat, karutt!” На мамін і наш — дзяцей — плач, у хату ўвайшоў другі немец, які ўмеў гаварыць па-руску і па-польску. Мама з татам расказалі яму пра склаўшыяся абставіны. Ён выгнаў немца, які хацеў забіць бацьку. Расказаў ён, што перад 1939 годам па загадзе Гітлера ён быў вымушаны пакінуць маёнтка бацькоў каля Гродна і нелегальна перайсці мяжу Усходняй Прусіі. Яго спярша ўзялі на працу пры пабудове дарог і казармаў, а затым прызвалі ў вермахт. Гаварыў, што не хоча забіваць людзей, што Гітлер іх абмануў. Рэкамендаваў, каб бацька не выходзіў з хаты дзеля ўласнай бяспекі. Маме прынёс мыла і масла ў круглай чырвонай баначцы. Мама яму і іншым вымыла бялізну. Частавала свежым малаком і ён гаварыў, што такое малако піў, калі жыў яшчэ з бацькамі. Праз некалькі дзён немцы адышлі.

Канстанцін МАСАЛЬСКИ

Са спаленай часткі будынка засталася толькі пральня.

Будуць адбудоваўца

У Доме сацыяльнай дапамогі ў Белавежы пасля пажару, які 24 мая 2001 года знішчыў частку будынка, адрамантавалі адміністрацыйныя кабінеты, менш знішчаныя жыллыя пакоі і капіцу. У найбольш спаленай частцы будынка разабралі рэшткі ад пажару і пакінулі прыкрытую часова пральню. На яе месцы збудуюць пры-

гожы двухпавярховы будынак спалучаны са старымі збудаваннямі. Ужо выкананы праект новага будынка. Дырэкцыя дома збірае сродкі і рыхтуецца да абвясчэння аўкцыёну на выкананне новых збудаванняў.

Зараз у доме 66 жыхароў. Жывуць яны ў пакоях для гасцей, сталовай, лекарскім кабінэце і пакоях для медыцын-

скіх працэдур. У самых вялікіх пакоях прабывае ад шасці да васьмі асоб. У адрамантаваных пакоях з ваннамі і туалетами найчасцей жывуць па два чалавекі. Калідор стаў сталовай. Асобы, якім цяжка хадзіць, лекар наведвае ў іх пакоях. Іншыя жыхары ездзяць на медыцынскія кансультацыі ў асяродак здароўя ў Белавежы, а рэабілітацыйныя заняткі адбываюцца ў святліцы дома. Карыстаючыся датацыяй, купілі каляску, якая выдатна абягчыла жыццё інваліду. З бягучых расходаў выдзяляюцца сродкі на культурныя мерапрыемствы і пабыўку ў санаторыі.

— Калі ў пакоі жыве больш за шэсць асоб, то цяжка ім супольна прабываць. Чакаем вясны, каб можна было жыхарам выходзіць на панадворак і адпачываць на паветры, — кажа дырэктар дома Мікола Галёнка. — Зараз умовы далёкія ад стандартаў, якія стануць абавязковымі для дамоў сацыяльнай дапамогі з 2005 года. Наш дом не толькі гарантуе апеку сваім жыхарам, але і з'яўляецца месцам працы для 40 чалавек, якія могуць стаць беспрацоўнымі, калі ўмовы ў нашым доме не будуць адпавядаць абавязваючым стандартам. Трэба разбудоваць дом і пабудоваць больш ваннаў і туалетаў.

Новая інвестыцыя, якую плануем рэалізаваць з 2002 па 2004 год, дае магчымасць павялічыць колькасць жыхароў на 21 асобу. Дырэкцыя дома звярнулася за фінансавай дапамогай да ўсіх

дамоў сацыяльнай дапамогі ў Польшчы. Са 120 дамоў атрымалі 106 тыс. зл. Пасля пажару на рамонтныя работы атрымалі 150 тыс. зл. з Маршалкоўскай управы, 50 тыс. зл. з гайнаўскага павятовага бюджэту і 20 тыс. зл. з гарадскога. Выдалі на рамонт нявыкарыстаную частку сродкаў прызначаных яшчэ перад пажарам з Польшка-Швейцарскай камісіі злотавых сродкаў (разам 150 тыс. зл. у цэлым).

— Зараз вядзем размовы з амерыканскай паленіяй, каб атрымаць адтуль сродкі на будову. Ёсць шанс здабыць грошы з Дзяржаўнага фонду рэабілітацыі калекіх асоб і з бюджэту Гайнаўскага павета. Цяжэй атрымаць грошы з Маршалкоўскай управы, — гаворыць Мікола Галёнка.

Дом сацыяльнай дапамогі ў Белавежы прымае зацяжна хворых, якіх кіруюць сюды гмінныя асяродкі сацыяльнай дапамогі. Сярод пацыентаў найбольш жыхароў Гайнаўскага павета. Наймалодшай жыхарцы 19 гадоў. Апрача апекі над сваімі жыхарамі дом арганізаваў раней рэабілітацыйныя заняткі для людзей з вёсак, якія жылі ў гасцінных пакоях. Толькі ў 2000 годзе лечыліся па 20 асоб з 15 груп.

Ахвяраванні на адбудову дома можна пералічваць на банкаўскі рахунак: **PBK Oddział w Hajnówce 11101170-411170000840.**

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Платанічнае каханне

„Мушу сказаць гэтае адразу: кахаю Лукаша Сцепанюка з Радзе Рацыя. Праўда, яго перадачы з’яўляюцца ў эфіры вельмі рэдка, але я і так слухаю Рацыю ўвесь час, таму што ўсё ж такі маю надзею, што можа якраз яго пачую, прынамсі ў рэкламе... Аднак калі пачую яго — гэта амаль свята! Ці чулі вы яго голас? Гэта ж не мужчына, гэта анёл! І яшчэ так добра ведае беларускую мову, і памятае ўсе гурты і песні і нават умее пажартаваць! Ах, які ён разумны!

Я аднойчы адважылася нават увайсці на „платкарню” ў Інтэрнэт, дзе размаўляюць слухачы „Начніка Стэпа” (www.rokhitparad.republika.pl/platkarnia.htm). Там ён і быў! Я не мела ўжо так многа адвагі, каб адазвацца, а толькі назірала гутарку. Размаўлялі з ім дзве дзяўчыны — Наташа і „Цытрынка”. Не дзіўнае, што дзяўчаты яго не адступаюць ні на крок, калі ён такі незвычайны мужчына!

Але што я маю зрабіць, каб ён стаў маім мужам? Я ж не ведаю, дзе ён жыць, не ведаю нават, як выглядае... Скажыце мне, ці маю нейкія шанцы? Мне ён сніцца штоноч, без яго маё жыццё не мела б сэнсу! Памажыце!”

Вось такі ліст я атрымала ад чытачкі Даведніка, якая, на жаль, не назвала сваё імя. Я не спадзявалася нават у снах, што нехта даверыць мне такую сур’ёз-

ную праблему. Ведаеш, Тваё каханне можна назваць платанічным. Яно, кажучы, найчасцей здараецца дзяўчатам. Пэўна таму, што хлопец не ўмее сапраўды пакахаць дзяўчыну, якой не можа трымаць за рукі, цалаваць і, што важнае, хваліцца ёю перад сваімі сябрамі...

Аднак Твой выпадак мусім разглянуць індывідуальна. Я таксама чула па радзе Стэпа: маеш рацыю, гэта не можа быць звычайны мужчына. І ў дадатак, здаецца, ён яшчэ „вольны” — дык чаго чакаць! Праўда, кажучы, што платанічнае каханне амаль ніколі не кончыцца хача ўзаемнасцю, але мы ўжо гэтае зменім! Ты павінна завесці са Стэпам бліжэйшае знаёмства. Пасля Твайго ліста ў „Ніве” ён ужо напэўна не можа перастаць думаць, хто Ты такая. А цікавае, як старая прыказка кажа, гэта першая ступень у пекла (у нашым выпадку — да шлюбу...). Напішы Стэпу ліст, а напэўна нешта з гэтага атрымаецца. Аднак на ўсялякі выпадак не рабі вялікай надзеі — ведаеш, як гэта слаўныя людзі — быццам чараўнікі: кахаюць, кахаюць, а пасля ў лобы момант — знікаюць!

Дарагія чытачкі! Калі маеце нейкую праблему, пішыце, а я заўсёды паспрабую Вам дапамагчы добрай радой.

Яўдося
jeudosia@wp.pl

Вер – не вер

Дарагі Астронку, прысніўся мне некалькі дзён таму сон, які мяне занепакоіў. Прысніўся мне чалавек, якога я добра ведаю. Ён некалькі разоў мне сніўся, але на гэты раз я ўжо не ведаю, што і думаць.

Прыснілася мне, што ён на ўроку замест эканоміі вучыў нас спяваць песні. Усе мае сяброўкі з класа спявалі разам з ім. Я не спявала, а толькі слухала. Мне спадабалася, як ён спяваў. Трэцюю песню заспяваў ён сам. Словы гэтай песні прымусілі мяне задумацца. Ён спяваў пра тое, што не забудзе аб нейкай дзяўчыне, заўсёды будзе яе ўспамінаць, думаць аб ёй. Калі я слухала гэту песню, дык адразу падумала, што ён спявае яе мне, гэта песня пра тое, што ён хацеў бы мне сказаць, але падумаў можа, што лепш выкажа гэта песня. Потым усе пачалі спяваць гэту песню, апрача мяне. Я толькі слухала і думала аб апошніх двух гадах. Я думала аб яго ўроках, на якія я хадзіла, і аб усім. Найбольш былі дрэнныя ўспаміны, таму што толькі такія былі з ім звязаныя. Не ведаю, чаму гэты сон мне прысніўся, можа таму, што я ўжо яго не буду ба-

чыць, што можа ён аба мне забудзе, так як я аб ім хачу забыць, а можа штосьці мучыць яго. Я хацела б даведацца, чаго магу спадзявацца пасля гэтага сну.

КРЫСТЫНА

Крыстына! І табе я адказваю: Астрон — не Сэрцайка. Цяжка мне даваць табе сардэчныя парады. З твайго сну аднак выразна вынікае, што нешта мучыць не яго, а цябе. І гэта ты хочаш забыць пра яго, праўдападобна, каб не трывожылі цябе бессэнсоўныя ўспаміны. А чаму яны былі дрэнныя? Таму што гэта, відаць, быў твой настаўнік і мо не мог па тых ці іншых прычынах быць больш прыхільным да цябе.

Пачуўшы ў сне песні, якія вучні спявалі разам з настаўнікам, а пасля спяваў ён сам, ды адразу прыняў ўсе словы да сябе. А мо ён проста так спяваў пра нейкую дзяўчыну, якой хацеў выказаць нявыказанае.

Тым не менш хачу звярнуць увагу на адзін важны элемент твайго сну: ты не спявала разам з усімі, а толькі слухала. А калі прысніцца, што хтосьці слухае спевы, так і знай, што чакае яго інтымнае сяброўства.

АСТРОН

З майго панадворка

Набліжаецца ўсеагульны перапіс усяго, што маем. І тут у мяне думка, што я скажу перапісчыку пра свае гектары. Я меў пяць гектараў зямлі, якую перапісаў на сына. Я скажу, што ў мяне гектараў няма. Сын жыве ў горадзе, пра гектары яго пытаць не будуць, бо ён працуе ў нейкім бюро. Маю пятнаццаць

кароў, а скажу, што ў мяне толькі тры. Хто гэта палічыць, хто гэта правярэць? Мо ў гэту справу ўмяшаецца Найвышэйшая кантрольная палата?

Ці гэта будзе перапіс праўды, ці яшчэ адно вялікамаштабнае мерапрыемства, з якога ніхто праўды не даб’ецца? Дзядзька ЗАХАР

Як мадэрнізаваць кацельні?

У час XXXIII сесіі Рады горада Гайнаўка радныя ў асноўным займаліся мадэрнізацыяй кацельняў і пераходам на разлік за ацяпленне кватэр паводле цеплавых лічальнікаў. Радныя не вырашылі, якія кацельні будуць у будучыні пастаўляць цяпло для блёкаў па вуліцы Ліповай. Знаходзяцца там тры ўстарэлыя вугLEVыя кацельні, якія забруджваюць асяроддзе, а сажа з комінаў сыплецца на машыны, якія стаяць перад дамамі і праз няшчыльныя вокны прабіраецца ў кватэры. Каля 65% цеплавой энергіі, якую прадае Прадпрыемства цеплавой энергетыкі ў Гайнаўцы, прадукуюцца ў кацельні прадпрыемства „Фурнэл”. Апошнія 35% энергіі ўзнікае ў чатырох вугLEVых кацельнях і адной алейнай. Бурмістр Анатоль Ахрыцюк пайнфармаваў радных, што з кацельні, якая знаходзіцца ў прадпрыемстве „Фурнэл” абагравецца многа гарадскіх кватэр і няма ўжо магчымасцей падключыць да яе жыллёвыя блёкі распаложаныя па вуліцы Ліповай. Яшчэ раней на месцы старых кацельняў распаложаныя па вуліцы Ліповай мелі будавацца дзве экалагічныя алейныя кацельні, але абаграванне імі кватэр было б даволі дарагім і аб гэтай прапанове ўжо мала гаворыцца. Бурмістр Анатоль Ахрыцюк звярнуў увагу, што справу абагравання ўзгаданых кватэр маглі б вырашыць мантаж ва ўсіх гарадскіх блёкавых кватэрах тэрмастатычных клапанаў, падмена акон на больш шчыльныя, дацяпленне блёкаў і пераход жыхароў усіх кватэраў на разлік за абаграванне кватэр паводле цеплавых лічальнікаў. Бурмістр сказаў, што зараз многія жыхары блокаў паніжаюць тэмпературу ў сваіх кватэрах адкрываючы вокны, бо няма ў кватэрах адпаведных клапанаў. Паводле разлікаў зробленых у гарадскім магістраце, такія інвестыцыйныя маглі б спрычыніцца да ашчаднасці цеплавой энергіі прадукаванай у кацельні прадпрыемства „Фурнэл” размерам 20-25% і гэта дало б магчымасць падключэння да гарадской цеплавой сеткі кватэраў распаложаных па вуліцы Ліповай. У камунальных кватэрах пастаўлена ўжо многа клапанаў, але цяжка яшчэ гаварыць пра хуткі пераход усіх жыхароў блёкавых кватэр на разлік за іх абаграванне паводле цеплавых лічальнікаў. Другі спосаб вырашэння справы абагравання блёкаў распаложаных па вуліцы Ліповай, гэта мадэрнізацыя і разбудова кацельні прадпрыемства „Фурнэл”, але бурмістр Анатоль Ахрыцюк пайнфармаваў, што на гэтую інвестыцыю няма цяпер сродкаў.

У Гайнаўцы за апошнія гады, выкарыстоўваючы сродкі з „Кантракту для

Сажа з коміна кацельні па вул. Ліповай сыплецца на машыны і пранікае ў кватэры.

Белавежскай пушчы” і гарадскога бюджэту, многія вугLEVыя кацельні былі пераўтвораны ў цеплавыя вузлы і падключаны да гарадской цеплавой сеткі кацельні прадпрыемства „Фурнэл”. У вялікім жыллёвым квартале „Мазуры” працуе чацвёртая вугLEVая кацельня, але яна мала забруджвае асяроддзе. Прадпрыемства цеплавой энергетыкі з Гайнаўкі збудавала за апошнія гады каля 3 кіламетраў цеплавой сеткі і падключыла да яе новыя кватэры і ўстановы. Жыллёвы кааператыўны квартал, які знаходзіцца каля вуліцы Ліповай з’яўляецца адным з найбольшых, калі не самым б’ольшым гарадскім кварталам, а за апошнія гады не рэалізаваліся на яго тэрыторыі б’ольшыя інвестыцыйныя фінансаваныя з гарадскога бюджэту.

Справу абагравання індывідуальных дамоў, распаложаных на ўскраіне Белавежскай пушчы, маглі б вырашыць газыфікацыя Гайнаўкі газам даведзеным у трубах. Зараз газ у трубах даведзены ў Вышкі і плануецца давесці яго ў гэтым годзе ў Бельск-Падляшскі. Бурмістр Гайнаўкі пайнфармаваў, што ёсць ужо планы газыфікацыі горада. Аднак звяртаў увагу, што няма сродкаў на рэалізацыю гэтай інвестыцыі.

У час гарадской сесіі радныя прагаласавалі за далучэнне горада да Еўрарэгіёна „Белавежская пушча”, павысілі максімальныя платы за вываз смецця і выслухалі інфармацыю аб падрыхтоўцы да перапісу насельніцтва.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Бяспечная сялянская сядзіба

КРУС, Сельскагаспадарчая дарадчая ўстанова і Павятовае староства ў Гайнаўцы аб’яўляюць конкурс „Бяспечная сялянская сядзіба 2002”. У ім могуць прымаць удзел сяляне застрахаваныя ў КРУСе і якія вядуць сельскія гаспадаркі ў Гайнаўскім павеце. Падрабязную інфармацыю можна атрымаць ад арганізатараў.

Заявы аб намеры ўдзельнічаць у конкурсе прымаюць КРУС у Гайнаўцы па вул. Арміі Краёвай 16 і Сельскагаспадарчая дарадчая ўстанова ў Гайнаўцы па вул. Ліповай 20, да 31 мая 2002 года.

Ацэнку сельскіх гаспадарак арганізатары закончаць да 15 ліпеня гэтага года. (яц)

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Ніва”.
Старшыня: Яўген Мірановіч.
Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofska 27, skr. poczt. 149.
Тэл./факс: (0 10xx 85) 743 50 22.
Internet: http://republika.pl/niva_bielastok/
E-mail: niva_bielastok@poczta.onet.pl
альбо: niva_bielastok@skrzynka.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury.

Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандр Максімоук.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран.

Канцэлярыя: Галіна Рамашка.

Камп’ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthdruk”, ul. Składowa 9, Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzeżenie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Прэnumerата: 1. Termin wpłaty na prenumeratę na III kwartał 2002 r. upływa 5 czerwca 2002 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

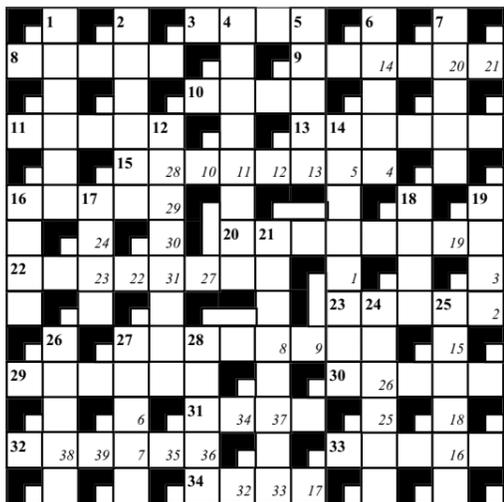
2. Cena prenumeraty na III kwartał 2002 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 115,00; pocztą lotniczą Europa — 127,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 153,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 12401053-40060347-2700-401112-005.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,40 zł, a kwartalnie — 44,20 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwartalnie — 61,10), pocztą lotniczą: Europa — 5,30 (68,90), Ameryka Płn., Afryka — 5,90 (76,70), Ameryka Płd., Środk., Azja — 6,50 (84,50), Australia — 8,30 (107,90). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, Białystok, ul. Zamenhofska 27, nr konta PBK S.A., I Oddział Białystok, 11101154-401150015504.

Ніўка

Крыжаванка

Гарызантальна: 3. жыхар цэнтральнай Сібіры, 8. сусед Манголіі і В'етнама, 9. не перыгей, 10. французскі горад на зліцці Соны з Ронай, 11. напр. Шклоў, 13. Жак, французскі матэматык (1865-1963), 15. Вук, сербскі асветнік (1787-1864), 16. венгерскі кавалерыст, 20. драўляныя планкі ў кроснах для бёрда, 22. маладое пакаленне, 23. жahlівая марская рыба, 27. негарманічнае спалучэнне музычных гукаў, 29. дзяржава з Маракешам, 30. паўднёваамерыканскае дрэва (*Ceiba pentandra*), 31. зародак, зерне, 32. вялікі „гаваркі” папугай, 33. пярэдня частка галавы жывёл, 34. еўраафрыканская музыка.

Вертыкальна: 1. японская выспа

з Мацуямай, 2. пакуль не пакачае — не з'есць, 4. кніжны магазін, 5. водазмяшчэнне судна ў тонах, 6. Імрэ, венгерскі пісьменнік (1823-64), 7. край вадаёма, 12. дае парады, 14. мнагамесная карэта для перавозкі пасажыраў і пошты, 16. у Францыі — „Марсельеза”, 17. гразевы горскі бурны паток, 18. возера на мяжы Заіра і Руанды, 19. гумавы або металічны абруч на вобадзе кола, 21. жонка аканомы, 24. хімічны элемент н-р 54, 25. пустазелле, якое ў час бяды ўжывалі ў ежу, 26. месца для гандлю, 27. аддае органы для перасадкі хворым, 28. аорта або жыла.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 14 нумара

Гарызантальна: дзівак, жальба, ракако, АНСА, Эпір, падалешнік, Сата, Уран, мякіна, атрута, саўгас.

Вертыкальна: дзёран, Акра, жако, банкір, Кабалеўскі, Сапата, Эпікур, Сакрат, ананас, мята, Наса.

Рашэнне: **Іван Краскоўскі.**

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Лукшэ Пацэвічы** з Беластока і **Мікалаю Сазановічу** з Навін-Вялікіх.

„Даўціпы” Андрэя Гаўрылюка

— Каторая гадзіна? — пытае вар'ята вар'ята.

— Не ведаю: так цяпер усё змяняецца...

— Як называецца твой новы адэкалон?

— „Ногі Афрадыты”.

— Я не пытаю, як пахне, толькі як называецца!

Малы Янка адкрыў новы спосаб здабывання грошай. Найперш заявіў ён маме:

— Ведаю ўсю праўду!

Маці зблелы, дала Янку пяцьдзесят златаў і загадала, каб нічога не гаварыў бацьку. Але ён пайшоў да тата:

— Ведаю ўсю праўду! — заявіў яму.

Бацька даў яму сто злотых. Малы вырашыў выпрабаваць свой спосаб па-за домам. Сустрэкае суседа:

— Ведаю ўсю праўду!

Сусед пабалеў, падняў уверх рукі і прамовіў:

— Ну дык падыдзі, пацалуй татку...

Коля захацеў купіць новы „Мерседэс”, ды перш мусіў прадаць стары „Опель”, аднак ніхто не хацеў яго адкупіць, бо лічальнік паказваў, што самаход праехаў 280 тыс. км.

— Падкажу табе, — раіць сябра, — толькі гэта незаконна. У мяне знаёмы механік, які можа паменшыць паказанне лічальніка да пяцідзесяці тысяч; тады назўна прадасі свой „Опель”.

Праз нейкі час сябры зноў сустрэліся:

— І як: паменшыў паказанне лічальніка? — пытае сябра.

— Паменшыў.

— І прадаў самаход?

— Навошта? Цяпер ён як новы: у яго на лічальніку толькі 50 тысяч кіламетраў.

Падумаецца самалёт. Праз мегафоны раздаецца голас пілота:

— Вельмі сардэчна і шчыра вітаю вас на борце нашага самалёта і жадаю вам прыемнага палёту. О, бл...

Пасажыраў ахапіў жах. Праз хвіліну зноў раздаўся, вясёлы, голас пілота:

— Прашу прабачэння! Гэта сцюардэса абліла мяне кавай, ха-ха-ха! Каб вы пабачылі цяпер перад маёй кашулі...

— Гэта дробязь, — адзваецца адзін з пасажыраў. — Каб вы пабачылі зад маіх штаноў!

Пасля вяртання з экскурсіі ў Паўднёвую Амерыку турыстаў правярае таможнік:

— Ці маеце тавар, які падлягае абкладанню пошлінай?

— Не.

— Не замнога ўвозіце кавы?

— Не.

— А наркатыкі ёсць?

— Няма.

— Але калі вы імі зацікаўлены, дык можам хутка даставіць.

У рэстаране пажылы чалавек намагавецца разжаваць біфштэкс. Пасля некалькіх мінут разгневаны выкідае на талерку біфштэкс разам з зубным пратэзам:

— Вырашайце свае справы самі!

Андрэй прынес у агарод кантрабас і стаў на ім іграць журботныя мелодыі. З-за жывой агароджы выглядае заплаканы сусед і пытае пра прычыну такога кранальнага канцэрта.

— Гэта ўсё праз цыбулю, — адказвае Андрэй. — Столькі разоў даводзіла яна мяне да плачу, што цяпер рашыў ёй адпомсціцца!

— Гаворыць Радые Беласток. Мінае восьмая гадзіна. А цяпер паведамленне бландзінкам: даўжэйшая стрэлка гадзінніка паказвае верх, кароткая — балваніка.

Сакратарка выходзіць з кабінета дырэктара і паведамляе свайму сябру:

— Ну, у рэшце рэшт атрымаю падбаўку!

— Не гавары! Скажы, як ты дабілася такой сенсацыі, дык і я паспрабую...

— Вось тады была б сенсацыя!

Дырэктар да сакратаркі:

— Хіба ведаеш, што ад працы ніхто яшчэ не памёр?

— Ведаю, ды баюся, што магу стаць першай ахвярай.

— Грачка, што ты робіш у сваім бюро?

— Праўду кажучы, нічога.

— Дык адкуль ведаеш калі канец працы?

— Чаму вы павесілі на вентылятар селядца?

— Бо хачу адчуваць сябе як над морам, калі спадаў дырэктар адмовіў даць мне водпуск.

Жанчыне хопіць тры разы сказаць камплімент. Першы раз падзякуе, другі — паверыць, трэці — узнагародзіць.

Фэстываль Музыкі Маладой Беларусі

Басовішча 2002

Гарадок, Беласточчына, 19-20 ліпеня 2002 г.

✓ Беларускае Аб'яднанне Студэнтаў у Польшчы аб'яўляе конкурс на плякат сёлетняга выпуску Фэстывалю. Праекты трэба дасылаць да **15 чэрвеня 2002 г.** па адрасе **Białoruskie Zrzeszenie Studentów, c/o Redakcja „Niwu”, ul. Zamenhofska 27, 15-959 Białystok** (з прыпіскай „Plakat”).

✓ Беларускае Аб'яднанне Студэнтаў у Польшчы паведамляе, што гурты, якія хочуць узяць удзел у конкурснай частцы сёлетняга выпуску Фэстывалю павінны да **20 чэрвеня 2002 г.** даслаць па адрасе **Radio „Racja”, ul. Ciepła 1/7, 15-472 Białystok** (з прыпіскай „Basowiszczka 2002”):

— інфармацыю пра гурт (агульная даведка, здымак, склад, кантакт — адрас, тэлефон, эмайл),

— запіс 20 хвілін музыкі, 70% якой павінен скласьці беларускі матэрыял.

Больш інфармацыі па тэлефоне (+48) 502 753 520.

РЭДАКЦЫЯ „НІВЫ” І БЕЛАРУСКІ СЛЮЗ РЭСПУБЛІКІ Польшча аб'яўляюць VII Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы.

Тэматыка

Арганізатары не абмяжоўваюць тэматыкі дасыланых твораў. У конкурсе будуць разглядацца працы на беларускай мове.

Прынцыпы ўдзельніцтва

1. Конкурс праводзіцца ў дзвюх групах:

— I група: дзеці і моладзь пачатковых школ і гімназій,

— II група: астатнія ўдзельнікі (выключна аўтары, якія не з'яўляюцца членамі літаратурных творчых саюзаў).

2. У рамках груп конкурс праводзіцца ў дзвюх катэгорыях: паэзіі і прозы.

3. Конкурсныя працы, надрукаваныя на машыныцы або разборлівы рукапіс у трох экзэмплярах (паэтычныя творы — 3-5 вершаў, іншыя літаратурныя формы — аб'ёмам да 22 старонак стандар-

VII Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы

тнага машынапісу) трэба падпісаць крыптанімам, пазначыць нумарам групы і паслаць на адрас:

Redakcja „Niwu”

ul. Zamenhofska 27

15-959 Białystok 2

skr. poczt. 149

з прыпіскай на канверце: **VII Ogólnopolski Konkurs Poezji i Prozy Białoruskiej.**

4. Прозвішча, імя і дакладны адрас аўтара дасланых конкурсных прац трэба памяціць у асобным заклееным канверце, падпісаным звонку такім нумарам групы і крыптанімам, як і конкурсныя працы.

5. На конкурс трэба дасылаць творы, якія дагэтуль нідзе не друкаваліся і не ўзнагароджваліся на іншых конкурсах.

6. Арганізатары не вяртаюць дасланных твораў.

Тэрміны

1. Тэрмін дасылання конкурсных прац мінае **31 ліпеня 2002 г.** (вырашае дата паштовага штамп).

2. Вынікі конкурсу будуць аб'яўлены ў канцы верасня 2002 г.

3. Уручэнне ўзнагарод адбудзецца на адмысловай сустрэчы. Аб тэрміне мерапрыемства лаўрэаты і астатнія ўдзельнікі конкурсу будуць пайнфармаваны і запрошаны прыняць у ім удзел.

Узнагароды

1. Арганізатары прыдбалі грашовыя і рэчавыя ўзнагароды. Дапускаюцца таксама ўсялякія іншыя ініцыятывы арганізацый і прыватных асоб з мэтай паве-

лічэння колькасці ўзнагарод. Арганізатары будуць садзейнічаць такім ініцыятывам.

2. Арганізатары ўстанавіваюць 1-3 узнагароды для найлепшых дэбютантаў. Аб падзеле і вартасці астатніх узнагарод раішае ўстаноўленае арганізатарамі журы.

3. Журы можа не выкарыстаць усяго фонду ўзнагарод.

4. Арганізатары прадугледжваюць магчымасць публікацыі ўзнагароджаных твораў (без права аўтараў на ганарары) на старонках „Нівы”, у агульнапольскім друку і на радыё.

Заклучныя заўвагі

1. Працы, якія не адпавядаюць правілам конкурсу, не будуць разглядацца.

2. У справах, якія вынікаюць з супярэчлівага тлумачэння правілаў, канчатковае рашэнне выносяць арганізатары ў паразуменні з журы.

3. Сакратарыят конкурсу змяшчаецца ў:

Redakcja „Niwu”, ul. Zamenhofska 27

15-959 Białystok, tel. 743 50 22